

VPRAŠANJA IN ZGOLJ PRAVILNI ODGOVORI PRI PREDMETU METODOLOGIJA DRUŽBOSLOVNEGA RAZISKOVANJA

1.)KONCNI CLEN V VERIGI ORERACIONALIZACIJE POJMOV JE:

MERJENJE

**2.)RELIGIOZNOST ANKETIRANCEV MERIMO Z VPRAŠANJEM ALI OBISKUJETE VERŠKE OBREDE, NAKAR SO MOŽNI SAMO POZITIVNI ALI NEGATIVNI ODGOVORI. S KAKŠNO LESTVICO PREDSTAVIMO TAKŠNO VPRAŠANJE?
NOMINALNO (1-VEREN, 2-NI VEREN)**

3.)LIKERTOVA LESTVICA SE PRAVILOMA UPORABLJA ZA MERJENJE:

STALIŠČ

**4.)KAJ RAZUMEMO S POJMOM ZANESLJIVOST MERSKEGA INSTRUMENTA?
GRE ZA RAZMERJE MED MERJENO IN DEJANSKO VREDNOSTJO LASTNOSTI, KI JO OCENJUJEMO**

5.)KAKO IMENUJEMO SMISELNO UREJENO OPAZOVANE VREDNOSTI NA POSAMEZNIH DIMENZIJAH LASTNOSTI ZA VSAKO ENOTO OPAZOVANJA?

PODATKOVNA MATRIKA

6.)S KAKŠNIM POSTOPKOM PREVERJAMO ZVEZO, KJER JE ODVISNA SPREMENLJIVKA MERJENA NA INTERVALNI, NEODVISNA PA NA NOMINALNI RAVNI?

ANALIZA VARIANCE

(SUMACIJSKI RANG JE ORDINALEN, LIKERTOVA IN THURSTONOVA LESTVICA STA INTERVALNI)

7.)KAJ JE NUJEN PREDPOGOJ ZA PRIPRAVO EKSPERIMENTALNEGA NACRTA?

HIPOTEZA O VZROČNEM ODNOSU

8.)KAKŠNA JE PRAVILOMA TEMELJNA RAZLIKA MED KONTROLNO IN EKSPERIMENTALNO SKUPINO, GLEDE NA LOGIKO EKSPERIMENTA?

SAMO GLEDE NEODVISNE SPREMENLJIVKE

9.)KAKŠEN TIP PODATKOV PREDVSEM ZBIRAMO Z OPAZOVANJEM Z RAZLIKO OD RAZGOVORA?

NEPOSREDNEMU IZKUSTVU DOSTOPNE PODATKE

10.)RAZGOVOR Z RAZLIKO OD OPAZOVANJA OMOGOCA:

HITREJŠE ZBIRANJE PODATKOV

(KVALITATIVNA – OPAZOVANJE Z UDELEŽBO, KVANTITATIVNA – ANKETIRANJE)

11.)KAJ ŽELIMO PRI IZBIRI PODATKOV Z ANKETO PREDVSEM DOSECI Z VISOKO STANDARDIZACIJO POSTOPKOV?

PRIMERLJIVOST PODATKOV (TOREJ:VZORČENJE - SKLEPANJE NA CELOTO, STANDARDIZACIJA – PRIMERLJIVOST PODATKOV)

(KVALITATIVNA – OPAZOVANJE Z UDELEŽBO, KVANTITATIVNA – ANKETIRANJE)

12.)PRI DRUŽBOSLOVNEM RAZISKOVANJU Z ANKETO ZBIRAMO PODATKE:

PRAVILOMA NA VZORCU

13.)PANELNA RAZISKAVA PREDSTAVLJA ENO OD OBLIK:

MEDČASOVNE ANALIZE

14.)KAKŠNO RAZISKOVALNO METODO BI UPORABILI, CE BI ŽELELI RAZISKATI INTERAKCIJE MED PRIPADNIKI NEKEGA DELOVNEGA KOLEKTIVA?

SOCIOMETRIČNO RAZISKAVO

15.)V KATERI FAZI RAZISKAVE JE PROCES OPERACIONALIZACIJE SKLENJEN?

PRI ZBIRANJU PODATKOV

16.)DEDUKTIVNA POT OBLIKOVANJA HIPOTEZ POMENI, DA HIPOTEZE IZPELJEMO: IZ TEORIJE

17.)V OKVIRU RAZISKOVANJA IDEOLOGIJE JE BILA POSTAVLJENA HIPOTEZA:«ZVEZA MED KRITIČNOSTJO DO SISTEMA IN SLOJEVSKO PRIPADNOSTJO POSAMEZNIKA JE DOLOČENA Z ZNAČILNOSTJO DOMINANTNE IDEOLOGIJE V DRUŽBI. PRI TEM PA JE TREBA UPOŠTEVATI TUDI UČINKE AKTUALNE SITUACIJE«. KATERI POJAV V HIPOTEZI PREDSTAVLJA NEODVISNO SPREMENLJIVKO?
SLOJEVSKA PRIPADNOST, KRITIČNOST DO SISTEMA (ŽIŽEK)

18.)KAKŠNO HIPOTEZO PREDSTAVLJA TRDITEV:« PARLAMENTI Z VECJIM ŠTEVILOM STRANK SO MANJ UCINKOVITI KOT PARLAMENTI Z MANJŠIM ŠTEVILOM STRANK«.?

EKSPLIKATIVNO

-H. Z EKSPLIKATIVNO VSEBINO (SO INFORMACIJSKO BOGATE, SAJ IZRAŽAJO RELACIJE IN ODNOSE MED POJAVI)

19.)KOLIKO SPREMENLJIVK MORA VSEBOVATI HIPOTEZA S KAVZALNO (VZROCNO) VSEBINO?

NAJMANJ DVE

20.)NA SPLOŠNO JE INDIKATOR V ODNOSU DO SPREMENLJIVKE:

ZUNANJI ZNAK

21.)KOLIKO INDIKATORJEV LAHKO OZNACUJE POSAMEZNO SPREMENLJIVKO?

OBIČAJNO VEČ KOT EDEN

22.)KAKO IMENUJEMO POSTOPEK VZPOSTAVLJANJA STIKA MED TEORETICNIM POJMOVOM IN IZKUSTVENIM POJAVOM, NA KATEREGA SE POJEM NANAŠA?

OPERACIONALIZACIJA

23.)KATERI OD ELEMENTOV ZNANSTVENE TEORIJE PREDSTAVLJA KLJUCNI INSTRUMENT POJASNJEVANJA POJAVOV?

ZAKON

24.)S TEMELJNIMI NACELI ZNANSTVENEGA SPOZNAVANJA SE UKVARJA:

EPISTEMOLOGIJA

25.)V CEM OD NAŠTETEGA SE KAŽE KLJUCNA RAZLIKA MED DRUŽBOSLOVJEM IN NARAVOSLOVJEM GLEDE STRUKTURE ZNANSTVENEGA ZAKONA IN POJASNJEVANJA POJAVOV?

ZAKONI V NARAVOSLOVJU SO BLIŽJE UNIVERZALNOSTI

26.)KAKŠNO JE ZNACILNO STALIŠČE POZITIVISTOV O ODNOSU MED NARAVOSLOVJEM IN DRUŽBOSLOVJEM?

ZA OBOJE VELJAJO ENOTNA LOGIČNO – EPISTEMOLOŠKA NAČELA ZNANSTVENEGA SPOZNAVANJA

27.)PO DURKHEIMU JE MOGOCE ODKRIVATI VZROCNE ZVEZE MED POJAVI V DRUŽBI S POMOČJO:

PRIMERJALNE ANALIZE (PRIMERJALNE METODE)

28.)KO GOVORI W. DILTHEY O TEM, DA SE MORAJO DRUŽBENE ZNANOSTI OPIRATI NA CELOTNO CLOVEKOVO IZKUSTVO, ŽELI S TEM Poudariti TUDI Pomen:

SAMOOPAZOVANJA (INTROCEPCIJE)

29.)PRI MAXU WEBRU PREVZAME V OKVIRU POJASNJEVANJA DRUŽBENIH POJAVOV VLOGO ZNANSTVENEGA ZAKONA IN TEORIJE:

IDEALNI TIP – PROCES VREDNOTENJA

30.)KAKO SE KAŽE OBJEKTIVNOST Z VIDIKA ODNOSA DO STVARNOSTI?

Z NESELEKTIVIM ODNOSOM DO RELEVANTNIH INFORMACIJ O PREDMETU RAZISKAVE

31.)V DRUŽBOSLOVJU SE PROBLEM OBJEKTIVNOSTI POVEZUJE TUDI Z OMEJENIMI MOŽNOSTMI EKSPERIMENTIRANJA. KATERI DEJAVNIK, KI VPLIVA NA OBJEKTIVNOST, JE POVEZAN S TO OMEJITVIJO?

NEPOPOLNA KONTROLA

32.)METODA FUNKCIONALNE ANALIZE JE SMISELNA PREDVSEM PRI RAZISKOVANJU:

DRUŽBENIH INSTITUCIJ

33.)ZNANSTVENI ZAKON JE:

IZKUSTVENI IZRAZ – IZRAZ IZKUSTEV

34.)POPOLNA DETERMINISTICNA POJASNITEV POMENI:

VELJA V VSEH POGOJIH IN ČASIH

35.)METODOLOGIJA SE UKVARJA Z:

POJASNITEV POTI, POGOJEV, SREDSTEV

36.)WEBER ZA POJASNJEVANJE UPORABLJA:

IDEALNI TIP – PROCES VREDNOTENJA

**37.)DURKHEIM JE POUČIL POMEMEN ZA ODKRIVANJE POJAVOV NA:
PRIMERJALNA ANALIZA (PRIMERJALNA METODA – STR.33)**

38.)GLAVNA FUNKCIJA POJMA:

OMOGOČANJE KOMUNICIRANJA

39.)V SLOVENIJI SE JE BREZPOSELNOST PODVOJILA:

DESKRIPTIVNA HIPOTEZA

**-H. Z. DESKRIPTIVNO VSEBINO (NIZKA ST. ABSTRAKCIJE IN SE NANAŠA V GLAVNEM
NA NEPOSREDNA, IZKUSTVENA DEJSTVA)**

**40.)NA VIŠINO DOHODKA VPLIVAJO IZOBRAZBA, SPOL, POKLIC, PODJETJE.
DOLOCI ODVISNO SPREMENLJIVKO!**

VIŠINA DOHODKA

**41.)VPLIV SOCIALNEGA STATUSA NA EGALITARNOST JE V RAZLIČNIH DRUŽBAH
RAZLIČEN, POTREBNO JE VKLJUCITI ŠE OSEBNE LASTNOSTI, IDEOLOGIJO.
NEODVISNA SPREMENLJIVKA JE:**

SOCIALNI STATUS

**42.)NA SPLOŠNO JE INDIKATOR ZUNANJI ZNAK ZA:
VARIABLE (SPREMENLJIVKE)**

43.)KATERO JE NAJBOLJŠE NACELO ZA UGOTAVLJANJE OBJEKTIVNOSTI?

PREVERLJIVOST

**44.)GLEDE METOD PRI NARAVOSLOVNIH IN DRUŽBOSLOVNIH VEDAH, POZITIVISTI
MENIJO:**

METODE SO IDENTIČNE

45.)ODKRITJE PRI NACRTOVANJU RAZISKAVE POMENI:

VSE POBUDE, KI SO VODILE RAZISKAVO

46.)PRENAŠANJE TEORETIČNIH POJMOV V PRAKTICNO SE IMENUJE:

OPERACIONALIZACIJA

47.)NAJBOLJŠI NACIN ZA ZAGOTAVLJANJE ZANESLJIVOSTI JE:

PREVERLJIVOST (PRI ZANESLJIVOSTI GRE ZA POVEZANOST MED DEJANSKO IN IZMERJENO VREDNOSTJO - ALI S PONOVI TVIJO MERJENJA PRIDEMO DO ISTEGA REZULTATA (KONSISTENCIALNOST)

NAJBOLJŠI NACIN ZA UGOTAVLJANJE IN NE ZAGOTAVLJANJE ZANESLJIVOSTI PA SO TRI METODE:

-RETEST (PONOVI MO MERJENJE)

-METODA ALTERNATIVNE OBLIKE (UPOR. RAZL. A EKVIVALENTNIH LESTVIC)

-SPLIT HALF

48.)KAJ JE TEMELJNA PREDPOSTAVKA OBJEKTIVNOSTI DRUŽBOSLOVNEGA RAZISKOVANJA?

PREVERLJIVOST SPOZNANJA

49.)S PRISTRANOSTJO, KI OGROŽA OBJEKTIVNOST, MISLIMO NA SITUACIJO, KO RAZISKOVALEC:

NI VREDNOTNO NEVTRALEN (STR.48 – ČE NISMO PRISTRANSKI, SMO NEPRISTRANSKI, OBJEKTIVNI, SMO TOREJ VREDNOTNO NEVTRALNI)

50.)ZNOTRAJ PROCESA OPERACIONALIZACIJE SE V RAZMERJU MED TEORETSKIMI IN OPAZOVALNIMI POJMI POSTAVI VPRAŠANJE:

VELJAVNOSTI (GENERALNI PROBLEM PRI OPERACIONALIZACIJI JE PROBLEM VELJAVNOSTI IN ZANESLJIVOSTI. VELJAVNOST PODATKOV JE ODLOČILNEGA POMENA ZA VELJAVNOST RAZISKOVANJA IN OD TU JE ZELO POMEMBEN ZNAČAJ, KI GA IMA OPERACIONALIZACIJA, KOT 1. KORAK PRI USTVARJANJU EMPIRIJSKE EVIDENCE V RAZISKOVALNEM POSTOPKU)

51.)NA SPLOŠNO JE INDIKATOR (POKAZATELJ) V ODNOSU DO SPREMENLJIVKE:

ZUNANJI ZNAK

52.)KOLIKO INDIKATORJEV LAHKO OZNACUJE POSAMEZNO SPREMENLJIVKO (VARIABLO)?

OBIČAJNO VEČ KOT EDEN

53.)KONCNI CLEN V VERIGI OPERACIONALIZACIJE JE:

MERJENJE !!!

PROCES OPERACIONALIZACIJE TVORIJO FAZE: -KONCEPTI(POJMI)

-(TEORETSKE) SPREMENLJIVKE

-INDIKATORJI (IZKUSTVENE SPREMENLJIVKE)

-MERSKI INSTRUMENT

-PODATKI

54.)S KATERO OD NAVEDENIH LESTVIC LAHKO MERIMO POJAVE NA INTERVALNI RAVNI?

THURSTNOVO LESTVICO (SUMACIJSKI RANG JE ORDINALEN, LIKERTOVA IN THURSTONOVA LESTVICA STA INTERVALNI)

55.)ZANESLJIVOST SESTAVLJENE LESTVICE ZA MERJENJE STALIŠČ UGOTOVIMO TAKO, DA:

PONOVI MO MERJENJE (RETEST)

56.)LESTVICE, KI SO SESTAVLJENE IZ VEČJEGA ŠTEVILA VPRAŠANJ (»ITMOV«):

**ZMANJŠUJEJO PRISTRANOST – TOREJ POVEČUJEJO NEPRISTRANOST,
OBJEKTIVNOST, TOREJ VREDNOTNO NEVTRALNOST**

**57.)PO DURKHEIMU JE MOGOCE ODKRIVATI VZROČNE ZVEZE MED POJAVI V
DRUŽBI S POMOČJO:**

PRIMERJALNE ANALIZE (PRIMERJALNE METODE – DRUŽBA KOT AVTONOMNA
SFERA STVARNOSTI)

58.)KOLIKO SPREMENLJIVK MORA VSEBOVATI HIPOTEZA Z VZROČNO VSEBINO?

NAJMANJ DVE

59.)KAKŠNO HIPOTEZO PREDSTAVLJA TRDITEV: »V SLOVENIJI NI RASIZMA«.?

DESKRIPTIVNO

HIPOTEZE DELIMO PO VSEBINI NA:

-H. Z DESKRIPTIVNO VSEBINO (NIZKA ST. ABSTRAKCIJE IN SE NANAŠA V GLAVNEM
NA NEPOSREDNA, IZKUSTVENA DEJSTVA)

-H. S TIPOLOŠKO VSEBINO (PODOBNA DESKRIPTIVNIM, OD NJIH PA SE RAZLIKUJE
V TEM, DA JE VSEBINA NJIHOVE TRDITVE KLASIFIKACIJA OZ. TIPOLOGIJA KOT
MISELNI PROIZVOD)

-H. Z EKSPLIKATIVNO VSEBINO (SO INFORMACIJSKO BOGATE, SAJ IZRAŽAJO
RELACIJE IN ODNOSE MED POJAVI)

-H. S KAVZALNO (VZROČNO) VSEBINO (DRUGI TIP EKSPLIKATIVNIH HIPOTEZ,
KAVZALNE H. IZRAŽAJO POLEG POVEZANOSTI ZUDI POLOŽAJ VZROKA IN
POSLEDICE)

**60.)DENIMO, DA ŽELIMO PREVERITI HIPOTEZO V ZVEZI MED DVEMA
SPREMENLJIVKAMA, KI STA BILI IZMERJENI NA NOMINALNI RAVNI. KAKŠEN
POSTOPEK ZA ANALIZO BI UPORABILI?**

ANALIZA VARIANCE

**61.)Z ANALIZO TABELLE SMO UGOTOVILI, DA OBSTAJA ZVEZA MED
SPREMENLJIVKAMA X IN Y. Z UVEDBO TESTNE SPREMENLJIVKE Z PA SMO
UGOTOVILI, DA GRE ZA PRIMER NAVIDEZNE KORELACIJE. KAKŠNE SO BILE OB
TEM PARČIALNE KORELACIJE MED SPR. X IN Y?**

VSE NIČ ALI BLIZU NIČ (STR.134 – PARČIALNE KORELACIJE, OZ. PARČIALNI
KORELACIJSKI KOEFICIENTI MORAJO BITI NIČ ALI BLIZU NIČ)

**62.)KAKO LAHKO V OKVIRU NEEKSPERIMENTALNO PRIDOBLENIH PODATKOV
VEMO, KATERO SPREMENLJIVKO OBRAVNAVAMO V ANALIZI KOT NEODVISNO IN
KATERO KOT ODVISNO?**

NA TEMELJU TEORETSKEGA MODELA

63.)KAJ JE NUJNI PREDPOGOJ ZA PRIPRAVO EKSPERIMENTALNEGA NACRTA?

HIPOTEZA O VZROČNEM ODNOSU (OZ. HIPOTEZA O VZROČNO POSLEDIČNEM
ODNOSU)

64)PANELNA RAZISKAVA JE PODOBNA EKSPERIMENTU PO TEM, DA:

IZVAJAMO VEČ MERITEV NA ISTI SKUPINI

65.) ZBIRANJE PODATKOV Z OPAZOVANJEM:

OMOGOČA TUDI KVANTITATIVNE ANALIZE

66.) PRI ZBIRANJU PODATKOV Z ANKETO JE MOŽNO POSPLOŠEVANJE REZULTATOV ZARADI:

VZORČENJA (VZORČENJE OMOGOČA POSPLOŠITEV – SPLOŠNI ZAKON – EKSTERNA VELJAVNOST)

67.) KAJ JE OSREDNJA METODA ZA ZBIRANJE PODATKOV V OKVIRU KVALITATIVNEGA RAZISKOVANJA?

OPAZOVANJE Z UDELEŽBO

(KVALITATIVNA – OPAZOVANJE Z UDELEŽBO, KVANTITATIVNA – ANKETIRANJE)

68.) ZA MAXA WEBRA POMENI IDEALNI TIP:

VREDNOTO H KATERI TEŽI DRUŽBA

69.) KAJ JE ZNACILNO ZA ZNANSTVENI ZAKON, KAKOR GA RAZUME A. COMTE?

FENOMENALIZEM (FENOMENALISTIČNO POJMOVANJE ZAKONA)

70.) KAKŠNA JE FUNKCIJA ZNANSTVENIH ZAKONOV?

POJASNJEVANJE POJAVOV (IZRAŽANJE NEKE UNIVERZALNE ZNAČILNOSTI POJAVOV ALI STABILNEGA ODNOSA MED POJAVI)

71.) Z DETERMINISTIČNO STRUKTURO ZNANSTVENEGA ZAKONA MISLIMO NA:

NUJNOST ODNOSOV MED POJAVI (STR. 7 – IDEALNI, UNIVERZALNI SO TOREJ ZAKONI, PRI KATERIH NUJNIH POGOJEV – DETERMINISTIČNEGA SPLETA – ZA NJIHOVO VSEBINO NI POTREBNO DEFINIRATI, KER VELJAJO V VSEH POGOJIH)

72.) DEDUKTIVNA POT OBLIKOVANJA HIPOTEZ POMENI, DA HIPOTEZE IZPELJEMO:

IZ TEORIJE

73.) S POJMOM METODA V ZNANOSTI NA SPLOŠNO MISLIMO NA:

POSTOPKE ZA PRIDOBITEV NOVEGA ZNANJA (SPOZNANJA)

74.) NAŠTEJTE ŠTIRI TIPE LESTVIC GLEDE NA NIVO ZAHTEVNOSTI MERJENJA (ZACNITE PRI NAJNIŽJEM NIVOJU ZAHTEVNOSTI IN KONCAJTE PRI NAJVIŠJEM NIVOJU)!

-NOMINALNA L. (POIMENOVALNA L.).....KVALITATIVNE L.

-ORDINALNA L. (RANGI).....KVANTITATIVNE L.

-INTERVALNA L. (ENAKI RAZMIKI).....KVANTITATIVNE L.

-RAZMERNOSTNA L. (ABSOLUTNA, ADITIVNA).....KVANTITATIVNE L.

75.) ZA VSAKEGA OD NASLEDNJIH TIPOV LASTNOSTI POSAMEZNIKA, KI JIH LAHKO MERIMO, NAVEDI PO EN KONKRETEN PRIMER, KI SE LAHKO POJAVLJA V DRUŽBOSLOVJU!

A.) ABSOLUTNE.....SPOL

B.) RELACIJSKE.....ODNOS POSAMEZNIKA DO DRUGIH (POL. SOGL. MED ZAKONCEMA)

C.)PRIMERJALNE.....???

D.)KONTEKSTUALNE.....SKUPINSKI ZNAKI (VELIKOST SKUPINE)

76.)NAŠTEJTE NIVOJE RAZISKOVANJA GLEDE KATERIH LAHKO RAZLIKUJEMO HIPOTEZE PO NJIHOVI VSEBINI!

-DESKRIPTIVNI NIVO .....OPIS STANJA ALI PROCESA
 -KLASIFIKATORSKO TIPOLOŠKI NIVO.....KLASIFIKACIJA V DVE SKUPINI, 2 TIPA (VIŠJA ST. OPISOVANJA)
 -EKSPLANATORNI NIVO.....EKSPLIKATIVNI (KORELACIJA, POVEZANOST)
 .....KAVZALNI (POJASNITEV, NAPOVED)

77.)NAŠTEJTE PET LASTNOSTI ZNANSTVENEGA SPOZNAVANJA O SVETU OKROG NAS!

-OBJEKTIVNOST
 -LOGIČNOST
 -PRECIZNOST
 -PREVERLJIVOST
 -SISTEMATIČNOST
 -ZANESLJIVOST
 -SPLOŠNOST (NIVO SPOZNAVANJA)

78.)NA PRAZNA MESTA VSTAVITE PO ENO IZMED NASLEDNJIH BESED: ANALIZA, RAZUMEVANJE, ODKRIVANJE, EVIDENTIRANJE, POJASNITEV, POVEZOVANJE!

A.)V OKVIRU POZITIVISTIČNE PARADIGME JE CILJ ZNANSTVENEGA RAZISKOVANJA RAZUMEVANJE DRUŽBENIH POJAVOV.

B.)PO INTERPRETATIVNI PARADIGMI PA JE CILJ ZNANSTVENEGA RAZISKOVANJA POJASNJEVANJE DRUŽBENIH POJAVOV.

79.)NAŠTEJTE ŠTIRI ELEMENTE DRUŽBENE DETERMINIRANOSTI RAZISKOVANJA, KI VPLIVAJO NA OBJEKTIVNOST V DRUŽBOSLOVNIH VEDAH:

DRUŽBENA DETERMINIRANOST RAZISKOVANJA:

-OPAZOVANJE OD ZNOTRAJ
 -POLOŽAJ RAZISKOVALCA V DRUŽB. STRUKTURI
 -INTERESI IN VREDNOTE
 -REAKCIJA OKOLJA
 ->>ZDRAV RAZUM«

80.)NA PRAZNA MESTA VSTAVITE PO ENO OD NASLEDNJIH BESED: VREDNOST, INDEKS, MERJENJE, PODATEK, POPOLNOST, VEČDIMENZIONALNOST, POJEM, POMANKLJIVOST!!!

V EMPIRIČNEM DRUŽBOSLOVNEM RAZISKOVANJU SE VEČDIMENZIONALNOST (A) SPREMENLJIVKE KAŽE TUDI TAKO, DA JO PREDSTAVLJA VEČJE ŠTEVILO INDIKATORJEV, KI JIH LAHKO POVEŽEMO V INDEKS (B).

81.)NAVEDITE ŠTIRI ELEMENTE KONTROLE, KI JIH JE TREBA ZAGOTOVITI V OKVIRU EKSPERIMENTALNEGA RAZISKOVALNEGA NAČRTA!

- KONTROLA EKSPERIMENTALNE SITUACIJE (OKOLJA POGOJEV)
- EKSPERIMENTALNA IN KONTROLNA SKUPINA (ENAKI OBE SKUPINI, VZORČENJE ALI PARNI IZBOR)
- KONTROLA NEODVISNE SPREMENLJIVKE (EKSP. STIMULUS) – MANIPULACIJA Z NEODVISNO SPREMENLJIVKO
- KONTROLA ODVISNE SPREMENLJIVKE (MERJENJE ODV. SPREM. PRED IN PO MANIPULACIJI Z NEODVISNO SPREMENLJIVKO)

82.)NAVEDITE ŠTIRI POSTOPKE, KI SE POJAVLJAJO PRI AKCIJSKEM RAZISKOVANJU V ZAPOREDNIH CIKLIH, ZAPIŠITE JIH V PRAVILNEM ZAPOREDJU!

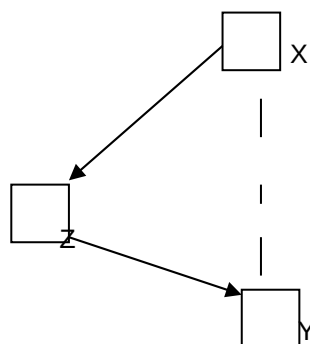
- ZBIRANJE PODATKOV (TERENSKO)
- DISKURZ (ANALIZA PODATKOV POTEKA V KOMUNIKACIJI VSEH UDELEŽENCEV V RAZISKAVI)
- MODIFIKACIJA AKCIJSKIH NAMER (ZAMISEL O USMERITVAH IN RAVNANJU V RAZISKAVI)
- AKCIJA V SOCIALNO OKOLJE

83.)DENIMO, DA ŽELIMO RAZISKATI VPLIV POKLICA IN MATERIALNEGA POLOŽAJA NA STRANKARSKO OPREDELITEV LEVE, SREDINSKE ALI DESNE STRANKE. GRAFIČNO PONAŽORITE, KAKŠEN VZROČNI MODEL BI BIL PRI TEM NAJBOLJ SMISELN IN OPIŠITE NAJBOLJ PRIMEREN POSTOPEK ZA ANALIZO PODATKOV!!!

POKLIC-----X

MATERIALNI POLOŽAJ-----Z

STR. OPRED. LEVE, SR. ALI DESNE STR.-----Y

IME: INTERPRETATIVNA ZVEZA (INTERVENCA)

POSTOPEK ANALIZE PODATKOV = ???

84.) POJASNITE RAZMERJE MED TEORETIČNIM POJMOM IN INDIKATORJI. PRI TEM SE OSREDOTOČITE NA PROBLEME, KI SO POSEBEJ ZNAČILNI ZA DRUŽBOSLOVNO RAZISKOVANJE!

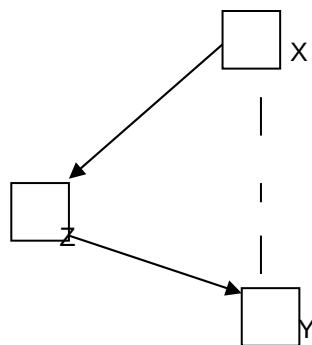
???

85.) V OKVIRU RAZISKOVANJA DRUŽBENE SLOJEVITOSTI JE BILA POSTAVLJENA TUDI NASLEDNJA HIPOTEZA: »STANOVANJSKI STATUS POSAMEZNIKA DOLOČA NJEGOVA IZOBRAZBA IN VIŠINA DOHODKA. NA VIŠINO DOHODKA PA VPLIVA TUDI IZOBRAZBA. SHEMATSKO PONAŽORITE POVEZAVE MED SPREMENLJIVKAMI, KI SO VSEBOVANE V HIPOTEZI IN POVEJTE, KAKO IM. TAKŠNO POVEZANOST!!!

IZOBRAZBA-----X

VIŠINA DOHODKA -----Z

ST. STATUS -----Y

IME: INTERPRETATIVNA ZVEZA (INTERVENCA)

86.) NAŠTEJ GLAVNE FUNKCIJE ZNANSTVENE TEORIJE!

STR.10 (2 GLAVNI + 7 DRUGIH FUNKCIJ)

2 GLAVNI FUNKCIJI: -DEFINIRANJE PODROČJA RAZISKOVANJA

-POJASNJEVANJE POJAVOV NA TEM PODROČJU

- 7 DRUGIH FUNKCIJ: -ORIENTALSKA F. (DEF. PODROČJA RAZISKOVANJA)
- POJASNJEVANJE POJAVOV
  - OMOGOČA KOMUNIKACIJO MED ZNANSTVENIKI
  - OMOGOČA KONCEPTUALIZACIJO RAZISKOVALNEGA PROBLEMA (OPERACIONALIZACIJO)
  - IZRAŽA RAVEN SPOZNANJ NA NEKEM PODROČJU OZ. ST. RAZVITOSTI ZNANSTVENE DISCIPLINE (POVEZANOST VSEH SPOZNANJ)
  - USMERJA (EMPIRIČNO) RAZISKOVANJE
  - OMOGOČA »NAPOVEDOVANJE« PRIHODNOSTI

87.)VRSTE INDIKATORJEV GLEDE NA ODNOS DO VARIABLE:

STR.86 – TRI VRSTE INDIKATORJEV:

- DEFINITORNI (IND. S KATERIM JE NEPOSREDNO DEF. OPAZOVANA ZNAKOVNA DIMENZIJA)
- KORELATIVNI (INTERNI, EKSTERNI)
- IND., KI OMOGOČAJO SKLEPANJE

88.)POGOJI PREVERLJIVOSTI

PREVERLJIVOST JE NUJEN, A NE ZADOSTEN POGOJ OBJEKTIVNOSTI. ŠTIRI PROCEDURALNA PRAVILA:

- JAVNOST IN INTERSUBJEKTIVNA PREVERLJIVOST VSAKEGA IZVORNEGA PODATKA
- JAVNOST VSEH SESTAVIN RAZISKOVALNEGA POSTOPKA
- STALNA KONTROLA VSEH FAZ IN REZULTATOV RAZISKAVE
- RAZISKOVALČEVA REFLEKSIJA LASTNE VREDNOTNE POZICIJE

89.)DEDUKTIVNA POT OBLIKOVANJA TEORIJE?

DEDUKTIVNI MODEL OBLIKOVANJA TEORIJE – NARIŠEŠ!!!

TRI FAZE OBLIKOVANJA TEORIJE PO DEDUKTIVNI POTI:

- IZBOR IN OPREDELITEV PODROČJA REALNOSTI
- OBLIKOVANJE IZHODIŠČNIH PREDPOSTAVK (POSTULATOV)
- LOGIČNA IZPELJAVA KONKRETNIH IZJAV (TEOREMOV)

90.)KAJ JE OPERACIONALIZACIJA IN POGOJI PREVERLJIVOSTI

-POGOJI PREVERLJIVOSTI (GLEJ VPR.88)

-OPERACIONALIZACIJA JE PROCES, KI NAS PRIVEDE DO VEČ DIMENZIJ NEKEGA POJAVA. BISTVO OP. JE, DA OMOGOČA VZVRATNO ZVEZO – KAŽE NAM KATERO TEORETSKO VARIABLO SMO OPAZOVALI. V OP. MANJKA LE ANALIZA, DA BI IMELI CELOTEN RAZISKOVALNI PROCES. UČINKI OP. PA SE POZNAJO ŠE PRI ANALIZI PODATKOV.

GENERALNI PROBLEM PRI OP. JE PROBLEM VELJAVNOSTI IN ZANESLJIVOSTI. VELJAVNOST PODATKOV JE ODLOČILNEGA POMENA ZA VELJAVNOST RAZISKOVANJA IN OD TU JE ZELO POMEMBEN ZNAČAJ, KI GA IMA OP. KOT 1. KORAK PRI USTVARJANJU EMPIRIJSKE EVIDENCE V RAZISKOVALNEM POSTOPKU.

KONCEPT VELJAVNOSTI: ALI SE PRIDOBLENI PODATKI RES NANAŠAJO NA SPREMENLJIVKO, KI SMO JO ŽELELI OPAZOVATI? VELJAVNOST SE LAHKO OPAZUJE SKOZI TEORETSKI MODEL.

91.)ELEMENTI, KI VPLIVAJO NA OBJETIVNOST RAZSKOVANJA:

DEJAVNIKI, KI OVIRAJO OBJETIVNOST V DRUŽBOSLOVJU:

-NEZMOŽNOST POPOLNE KONTROLE POGOJEV RAZISKOVANJA OZ. NEZMOŽNOST UPORABE EKSPERIMENTA.

-DRUŽBENA DETERMINIRANOST RAZISKOVANJA (OPAZOVANJE OD ZNOTRAJ, POLOŽAJ RAZISKOVALCA V DRUŽBENI STRUKTURI, INTERESI IN VREDNOTE, REAKCIJA OKOLJA, »ZDRAV RAZUM«)

92.)TRI RAVNI SPLOŠNOSTI RAZISKOVALNIH METOD:

-NAČELA, KI VELJAJO ZA VSE ZNANSTVENE DISCIPLINE

-METODE, KI SE POJAVLJAJO NA NIVOJU POSAMEZNIH ALI SORODNIH ZNANSTVENIH DISCIPLIN

-TEHNIČNI VIDIK ZAGOTAVLJANJA OBJETIVNOSTI

93.)TRIBE KLJUČNI UDELEŽENCI DRUŽBENEGA RAZISKOVANJA:

-NAROČNIK

-RAZISKOVANEC (OBJEKT)

-RAZISKOVALEC

94.)NAVEDITE RAZLIKO MED MERJENJEM NA NOMINALNI IN ORDINALNI RAVNI TER NAVEDITE ENO DRUŽBOSLOVNO SPREMENLJIVKO KOT PRIMER ZA VSAKO RAVEN MERJENJA!

GLEDE NA POSTOPKE »PRIMERJANJA« LOČIMO RAZLIČNE RAVNI MERJENJA RAZISKOVALNIH ZNAKOVNIH DIMENZIJ (VARIABEL):

-NOMINALNA, ORDINALNA, INTERVALNA IN RATIO LESTVICA

ZNAČILNOSTI NOMINALNE LESTVICE: JE NAJENOSTAVNEJŠA IN NAJPRIMITIVNEJŠA OBLIKA MERJENJA, KJER DEJANSKE PREDMETE ZAMENJAMO S SIMBOLI ALI IMENI. GRE TOREJ ZA KLASIFIKACIJO ENOT OPAZOVANJA GLEDE NA TO, ALI VSEBUJEJO ALI NE VSEBUJEJO DOLOČENIH (KVALITATIVNIH) ZNAKOVNIH VREDNOSTI.

NPR.:(1 – MOŠKI, 2 – ŽENSKA)

ZNAČILNOSTI ORDINALNE LESTVICE: JE NASLEDNJA VIŠJA RAVEN MERJENJA. ENOTE RAZISKOVANJA LAHKO GLEDE NA NJIHOVE ZNAKOVNE VREDNOSTI NA KAKI ZNAKOVNI DIMENZIJI (VARIABLI) RAZPOREDIMO, KAJTI ZNAKOVNA DIMENZIJA VSEBUJE OZ. IMA KVANTITATIVNE LASTNOSTI. METODA PARNIH PRIMERJAV, VZPOSTAVITEV RANGIRNE VRSTE KOT KLASIFIKACIJA V KVANTITATIVNE ZNAKOVNE RAZREDE. ODMIK MED DVEMA ENOTAMA NAM JE NEZNAN. ŠTEVILKE, KI OZNAČUJEJO VREDNOSTI RANGA, SO ORDINALNA ŠTEVILA.

NPR.:($A > B$, $B > C \Rightarrow A > C$ POZNAMO LE RELACIJO, NE PA TUDI ODMIK!)

??95.)NAVEDITE TRI SITUACIJE, KO SO METODOLOŠKE RAZPRAVE V OKVIRU ZNANSTVENE DISCIPLINE ŠE POSEBEJ POTREBNE!???

- SPOR O METODI
- SPOR O VREDNOTAH
- SPOR O POZITIVIZMU

96.)NAVEDITE ŠTIRI VIDIKE RAZGOVORA, KI PREDSTAVLJAJO NJEGOVE PREDNOSTI V PRIMERJAVI Z OPAZOVANJEM KOT OBLIKO ZBIRANJA PODATKOV!

- MOŽNO JE RAZISKOVATI SEDANJOST IN PRETEKLOST IN NE LE SEDANJOST KOT PRI OPAZOVANJU
- RAZGOVOR JE KRAJŠI KOT OPAZOVANJE
- NI OMEJEN NA PROSTOR, KI JE DOSTOPEN IZKUSTVU RAZISKOVALCA
- RAZGOVOR JE STANDARDIZIRANI POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV, TAKO, DA JE MOŽNA PRIMERLJIVOST PODATKOV
- PRI RAZGOVORU VZORČENJE OMOGOČA POSPLOŠEVANJE

??97.)NAVEDITE TRI DEJAVNIKE, KI LAHKO V OKVIRU EKSPERIMENTA OB SPREMENLJIVKI, S KATERO MANIPULIRAMO, TUDI DELUJEJO NA REZULTAT DRUGEGA MERJENJA ODVISNE SPREMENLJIVKE!???

- VZORČENJE
- PRETEST
- IZBOR EKSPERIMENTALNE SITUACIJE
- POST TEST

??98.)NAVEDITE TRI TEMELJNE POSTULATE V OKVIRU TRADICIONALNEGA RAZISKOVANJA, KI JIH PROBLEMATIZIRAJO ZAGOVORNIKI KVALITATIVNE METODOLOGIJE!???

99.)NAŠTEJTE VSAJ TRI LASTNOSTI DOBRIH (UPORABNIH) HIPOTEZ!

- PREVERLJIVE
- POVEZANE Z RESNIČNOSTJO
- NENEGATIVNE (LAHKO PA V OBLIKI VPRAŠANJ)

100.)RAZISKOVALI SMO VPLIV IZOBRAZBE ANKETIRANCEV IN NJIHOVE VERNOSTI NA NJIHOVA POLITIČNA STALIŠČA. PRI TEM SMO PRIPRAVILI TUDI SPODNJO TRODIMENZIONALNO TABELO (NA TABELI SO PRIKAZANE ABSOLUTNE FREKVENCE IN DELEŽI PO STOLPCIH).

SKICIRAJTE MODEL POVEZANOSTI, KI SE VAM ZDI NAJBOLJ SMISELN IN NA KRATKO (VSEBINSKO) INTERPRETIRAJTE TER PRIKAŽETE REZULTATE TABELARNE ANALIZE!

NEVERNI

	OŠ	POKLICN A	SR. ALI VEČ	VSI
--	----	--------------	-------------	-----

LEVO	20%	37%	10%	20%
SREDINA	35%	50%	76%	60%
DESNO	45%	13%	14%	20%
	20%	30%	50%	100%

VERNI

	OŠ	POKLICN A	SR. ALI VEČ	VSI
LEVO	20%	21%	18%	20%
SREDINA	18%	21%	22%	20%
DESNO	62%	58%	60%	60%
	40%	40%	20%	100%

A.)-PRI NEVERNIH IZOBRAZBA RAHLO VPLIVA NA POL. USM.

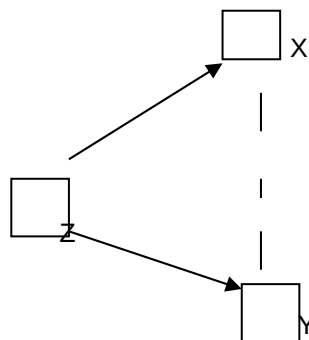
-PRI VERNIH IZOBRAZBA NE VPLIVA NA POL. USM.

B.)-PRI NEVERNIH JE NAJVEČ (50%) SR.Š. ALI VEČ IZOBRAŽENIH

-PRI VERNIH JIH IMA NAJVEČ (40%) O.Š. ALI POKLICNO

C.)-PRI NEVERNIH JIH JE NAJVEČ (60%) SREDINJSKO USMERJENIH

-PRI VERNIH JIH JE NAJVEČ (60%) DESNO USMERJENIH

IME: INAVIDEZNA KORELACIJA (IZHODIŠČNOST)

101.)RAZLIČNO POJMOVANJE OBJEKTIVNOSTI (S STALIŠČA KVANTITATIVNEGA IN KVALITATIVNEGA RAZISKOVANJA)

102.)ELEMENTI IZKUSTVENE TEORIJE

103.)PROCES ZNANSTVENEGA SPOZNAVANJA

V kateri fazi raziskave je proces *operacionalizacije* **končan**: pri zbiranju podatkov

Kako imenujemo postopek **vzpostavljanja stika** med teoretičnim pojmom in izkustvenim pojavom, na katerega se pojem nanaša **operacionalizacija**

Prenašanje teoretičnih pojmov v praktično se imenuje **operacionalizacija**

Znotraj procesa operacionalizacije se v razmerju med teoretskimi in opazovalnimi pojmi postavi vprašanje: **veljavnosti**

Proces *operacionalizacije* tvorijo **faze**: koncepti (pojmi), (teoretske) spremenljivke, indikatorji (izkustvene spremenljivke), merski instrumenti, podatki

Naštej pet **točk v procesu operacionalizacije**: teorija, operacionalizacija, izkustvo in podatki, analiza, interpretacija

Končni člen v verigi *operacionalizacije* pojmov je **merjenje**

Kaj je operacionalizacija:

- * proces, ki nas privede do več dimenzij nekega pojava, bistvo pa je, da omogoča vzvratno zvezo
- * kaže nam katero teoretsko variabla smo opazovali; v operacionalizaciji manjka le analiza, da bi imeli celotni raziskovalni proces, učinki operacionalizacije pa se poznajo še pri analizi podatkov
- * generalni problem pri operacionalizacije je problem veljavnosti in zanesljivosti (*koncept veljavnosti - ali se pridobljeni podatki res naanšajo na spremenljivko, ki smo jo želeli opazovati*)

Operacionalizem pomeni, da se pojem definira na temelju uporabe izkustva. Predstavlja enega od **postopkov**, s katerim se poskuša **razrešiti problem preverljivosti znanstvenih podatkov** tako, da se definira pojem izključno s pomočjo **izkustvenih elementov**

Deduktivna pot oblikovanja hipoteze pomeni, da hipotezo izpeljemo iz **teorije**

3 faze oblikovanja teorije po **deduktivni** poti: izbor in opredelitev področja realnosti, oblikovanje izhodiščnih predpostavk (postulatov), logična izpeljava konkretnih izjav (teoremov)

Ko govorimo o nastajanju teorije izključno na podlagi sklepanja mislimo na **dedukcijo**

Deduktivna pot oblikovanja teorije: od splošnega k posamičnemu, od teorije do empirije, teorija $\Rightarrow$ hipoteza $\Rightarrow$ zbiranje $\Rightarrow$ posploševanje

Induktivna metoda izpeljave hipotez pomeni, da jo izpeljemo iz: izkustva, iz posamičnega k splošnem

Zanesljivost merskega instrumenta je razmerje med merjeno in dejansko vrednostjo lastnosti, ki jo ocenjujemo

Smiselno urejeno opazovanje vrednosti na posameznih dimenzijah lastnosti za vsako enoto opazovanja je **podatkovna matrika**

S kakšnim postopkom preverjamo zvezo, kjer je odvisna spremenljivka merjena na intervalni, neodvisna pa na nominalni ravni:

- analiza variance

(sumacijski rang - ordinalen, Likertova in Thurstonova lestvica - intervalen)

S katero od navedenih lestvic lahko merimo pojave na intervalni ravni:

- Thurstonova lestvic

Likartova lestvica se praviloma uporablja za merjenje:

- stališč

Religioznost anketirancev merimo z vprašanjem ali obiskujejo verske obrede - možni so samo pozitivni ali negativni odgovori. S kakšno lestvico predstavimo takšno vprašanje:

- nominalno (Gutmanovo)

Kaj je nujen predpogoj za pripravo eksperimentalnega načrta:

- hipoteza o vzorčnem odnosu

Kakšna je praviloma temeljna razlika med kontrolno in eksperimentalno skupino glede na logiko eksperimenta:

- samo glede neodvisne spremenljivke

Kak tip podatkov predvsem zbiramo z opazovanje z razliko od razgovora:

- neposrednemu izkustvu dostopne podatke

Razgovor z razliko od opazovanja omogoča:

- hitrejše zbiranje podatkov

(kvalitativna - opazovanje z udeležbo, kvantitativna - anketiranje)

Kaj želimo pri izbiri podatkov z anketo predvsem doseči z visoko standardizacijo postopkov:

- primerljivost podatkov

(vzorčenje - sklepanje na celoto, standardizacija - primerljivost podatkov)

Pri družboslovnem raziskovanju z anketo zbiramo podatke:

- praviloma na vzorcu

Panelna raziskava predstavlja eno od oblik:

- medčasovne analiza

Panelna raziskava je podobna eksperimentu po tem, da:

- izvajamo več meritev na isti skupini

Kakšno raziskovalno metodo bi uporabili, če bi želeli raziskati interakcije med pripadniki nekega delovnega kolektiva:

- sociometrično raziskavo

V okviru raziskovanja ideologije je bila postavljena hipoteza - zveza med kritičnostjo do sistema in slojevsko pripadnostjo posameznika je določena z značilnostjo dominantne ideologije v družbi, pri tem pa je treba upoštevati tudi učinke aktualne situacije - kateri pojav v hipotezi predstavlja neodvisno spremenljivko:

- slojevska pripadnost
- kritičnost do sistema (Žižek)
- dominantna ideologija
- aktualna situacija

Hipoteze delimo po vsebini na:

- hipoteza z deskriptivno vsebino
- hipoteza z eksplikativno vsebino
- hipoteza z tipološko vsebino
- hipoteza z kavzalno (vzročno) vsebino

Naštej nivoje raziskovanja glede katerih lahko razlikujemo hipoteze po njihovi vsebini:

- deskriptivni nivo - opis stanja ali procesa
- klasifikatorsko tipološki nivo - klasifikacija v dve skupini
- eksplanatorni nivo - eksplikativni (korelacija, povezanost)
  - kavzalni (pojasnitev, napoved)

Naštejte vsaj tri lastnosti dobrih (uporabnih) hipotez:

- preverljive
- povezanost z resničnostjo
- nenegativne (lahko v obliki vprašanj)
- preciznost
- čim enostavnejše formuliranje
- opredeljena vsebina

Želimo preveriti hipotezo v zvezi med dvema spremenljivkama, ki sta bile izmerjeni na nominalni ravni - kakšen postopek za analizo bi uporabili:

- analiza variance

Hipoteza mora biti:

- izkustveno preverljiva

Kakšno hipoteto predstavlja trditev - *parlamenti z večjim številom strank so manj učinkoviti kot parlamenti z manjšim številom strank*:

- eksplikativno

Kakšno hipotezo predstavlja trditev - *v Sloveniji ni rasizma*:

- deskriptivno

V okviru raziskave družbene slojevitosti je bila postavljena tudi naslednja hipoteza - stanovanjski status posameznika določa njegova izobrazba in višina dohodka, na višino dohodka pa vpliva tudi izobrazba - shematsko ponazorite povezave med spremenljivkami, ki so vsebovane v hipotezi in povejte kako imenujemo takšno povezanost:

X - izobrazba	X	
Y - višina dohodka		
Z - stanovanjski status	Z	Y

ime: popolna kompleksna zveza

Kateri pojav v hipotezi predstavlja odvisno spremenljivko - *na vertikalno mobilnost v družbi vpliva stopnja industrializacije, urbanizacije in tip političnega sistema*:

- vertikalna mobilnost

Kakšno hipotezo vsebuje trditev - *govorimo lahko vsaj o naslednjih treh tipih gledalcev TV: selektivni, neselektivni, slučajni*:

- tipološko

Hipoteza - *v Sloveniji se je brezposelnost podvojila*:

- deskriptivna

Hipoteza - *na višino dohodka vplivajo izobrazba, spol, poklic, podjetje* - določi odvisno spremenljivko:

- višina dohodka

***Vpliv socialnega statusa na egalitarnost je v različnih družbah različen, potrebno je vključiti še osebne lastnosti, ideologijo* - neodvisna spremenljivka je:**

- socialni status

Koliko spremenljivk mora vsebovati hipoteza z kavzalno (vzročno) vsebino

- najmanj dve

Nasplošno je indikator v odnosu so spremenljivke:

- zunanji znak

Koliko indikatorjev lahko označuje posamezno spremenljivko:

- običajno več kot eden

Na splošno je indikator zunanji znak za:

- variable (spremenljivke)

Vrste indikatorjev glede na odnos do variable:

- definatorni
- korelativni (interni, eksterni)
- indikator, ki omogoča sklepanje

Kateri od elementov znanstvene teorije predstavlja ključni instrument pojasnjevanja pojavov:

- zakon

S temeljnimi načeli znanstvenega spoznanja se ukvarja:

- epistemologija

Znanstveni zakon je :

- izkustveni izraz - zakon izkustev

Kakšna je funkcija znanstvenih zakonov:

- pojasnjevanje pojavov (*izražanje neke univerzalne značilnosti pojavov ali stabilnega odnosa med pojavi*)

Kaj odnos med pojavi in zakoni izraža znanstveni zakon:

- nujen odnos

Za razliko od naravoslovja je znanstveni zakon v družboslovju:

- praviloma relativen

V čem od naštetega se kaže ključna razlika med družboslovjem in naravoslovjem glede na strukturo znanstvenega zakona in pojasnjevanja pojavov:

- zakoni v naravoslovju so bližje univerzalnosti

Kakšno je značilno stališče pozitivistov o odnosu med naravoslovjem in družboslovjem:

- za oboje velja enota logično-epistemološka načela znanstvenega spoznavanja

Glede metod pri naravoslovnih in družboslovnih vedah pozitivisti menijo:

- metode so identične

Po DURKHEIMU je mogoče odkrivati vzorčne zveze med pojavi v družbi s pomočjo:

- primerjalne analize (primerjalne metode)

DURKHEIM je poudarjal pomen za odkrivanje pojavov na:

- (primerjalna analiza)

Katero pravilo, ki ga je postavil DURKHEIM je pomembno pri opisovanju odnosa med spremenljivko in indikatorjem:

- družbene pojave je treba opazovati kot stvari

Kaj meni o pjasnjevanju družbenih pojavov DURKHEIM:

- z odkrivanjem klavzalnih zvez

Ko W. DILTHEY govorimo o tem, da se morajo družbene znanosti opirati na celotno človekovo izkustvo, želi s tem poudariti tudi pomen:

- samoopazovanja (introcepcije)

Pri M. WEBRU prevzeme v okviru pojasnjevanja družbenih pojavov vlogo znanstvenega zakona in teorije:

- idealni tip - proces vrednotenja

Pri M. WEBRU prevzeme idealni tip v okviru pojasnjevanja vlogo:

- znanstvenega zakona

WEBER za pojasnjevanje uporablja:

- idealni tip - proces vrednotenja

Za WEBER pomeni idealni tip:

- vrednoti h kateri teži družba

Kaj je značilno za znanstven zakon kot ga razume A. COMTE:

- fenomenalizem

Zakaj za historiciste v okviru naravoslovja ni možno tako razumevanje pojavov, ampak zgolj neko pojasnjevanje:

- človek po njihovem mnenju ne more prodreti v notranjo bit naravnih pojavov

Metoda funkcionalne analize je smiselna predvsem pri raziskovanju:

- družbenih institucij

Metoda funkcionalne analize:

- smiselna pri ugotavljanju funkcije

S pojmom metoda v znanosti na splošno mislimo na:

- postopke za pridobitev novega znanja (spoznanja)

Metodologija se ukvarja z:

- pojasnitev poti, pogojev in sredstev

Glavne funkcije pojma:

- omogoča komuniciranje

Eksperiment:

- ugotavljanje vzročne zveze

Kako se kaže objektivnost z vidika odnosa do stvarnosti:

- z neselektivnim odnosom do relevantnih informacij o predmetu raziskave

Katero je najboljše načelo za ugotavljanje objektivnosti:

- preverljivost

Odkritje pri načrtovanju raziskave pomeni:

- vse pobude, ki so vodile v raziskavo

V družboslovju se problem objektivnosti povezuje tudi z omejenimi možnostmi eksperimentiranja - kateri dejavnik, ki vpliva na objektivnost je povezan s to omejitvijo:

- nepopolna kontrola

Kaj je temeljna predpostavka objektivnosti družboslovnega raziskovanja:

- preverljivost spoznanja

S pristranstjo, ki ogroža objektivnost mislimo na situacijo, ko raziskovalec ni:

- vrednostno nevtralen (objektiven, nepristranski)

Popolnoma deterministična pojasnitev pomeni:

- veljavnost v vseh pogojih in časih

Z deterministično strukturo znanstvenega zakona mislimo na:

- nujnost odnosov med pojavi

Naštej štiri elemente družbene determiniranosti raziskovanja, ki vpliva na objektivnost v družboslovnih vedah:

- opazovanje od znotraj
- položaj raziskovalca v družbeni strukturi
- interesi in vrednote
- reakcija okolja
- zdrav razum

Štirje dejavniki, ki vplivajo na objektivnost raziskovanja

- vrednote raziskovalca
- da je raziskovalec pripadnik določene družbe
- determiniranost naročnika
- raziskovalec je subjekt in objekt raziskovanja

Lestvice, ki so sestavljene iz večjega števila vprašanj (itmov):

- zmanjšujejo pristranost
- povečujejo nepristranost, objektivnost - vrednostno nevtralnost

Zanesljivost sestavljene lestvice za merjenje stališč ugotovimo, tako da:

- ponovimo merjenje

Najboljši način za zagotavljanje zanesljivosti:

- preverljivost

(pri zanesljivosti gre za povezanost med dejansko in izmerljivo vrednostjo - ali s ponovno meritvijo pridemo do istega rezultata - konsistencialnost)

Najboljši načini za ugotavljanje zanesljivosti so tri metode:

- ponovno merjenje (retest)
- metoda alternativne oblike
- split half

Preverljivost je nujen, a ne zadosten pogoj objektivnosti - štiri proceduralna pravila:

- javnost in intrasubjektivna preverljivost vsakega izvornega podatka

- javnost metod (vseh sestavin raziskovalnega postopka)
- kontrola v vseh fazah
- raziskovalčeva refleksija lastnih vrednot

Pogoji preverljivosti:

POGOJI PREVERLJIVOSTI

- * javnost in intrasubjektivna preverljivostvsakega izvornega podatka
- * javnost metod (vseh sestavin raziskovalnega postopka)
- * kontrola v vseh fazah
- * raziskovalčeva refleksija lastnih vrednot

Kaj na splošno razumemo s preverljivostjo znanstvenega spoznanja:

- drugi raziskovalci morajo imeti možnost ali je te znanstvene trditve možno preveriti ali ustrezajo empiriji
- (s preverljivostjo znanstvenega spoznanja na splošno razumemo, v kolikšni meri različni raziskovalci ugotovijo isto o istem problemu)*

Z analizo tabele smo ugotovili, da obstaja zveza med spremenljivkama x in y - z uvedbo testne spremenljivke pa smo ugotovili, da gre za primer navidezne korelacije - kakšne so bile ob tem parcialne korelacije med spremenljivkama x in y :

- vse nič ali blizu nič

S pomočjo kontingenčne tabele smo ugotovili, da obstaja med spremenljivkama x in y značilna povezanost - z uvedbo testne spremenljivke pa (z) smo ugotovili, da so vse parcialne korelacije med x in y enake nič - kako lahko pri tem ugotovimo, ali gre za intervenco ali z navidezno korelacijo:

- s pomočjo teorije

Kako lahko v primeru neeksperimentalno pridobljenih podatkov vemo, katero spremenljivko obravnavamo v analizi kot neodvisno in katero kot odvisno:

- na temelju raziskovalnega modela
- (na temelju rezultatov analize)
- (na temelju raziskovalnih izkušenj)

Kaj je nujni predpogoj za pripravo eksperimentalnega načrta:

- hipoteza o vzročnem odnosu oz. hipoteza o vzročno posledičnem odnosu

Zbiranje podatkov z opazovanjem:

- omogoča tudi kvantitativne analize

Pri zbiranju podatkov z anketo je možno posploševanje podatkov zaradi:

- vzorčenja
- **Kaj je osrednja metoda za zbiranje podatkov v okviru kvalitativnega raziskovanja:**
- opazovanje z udeležbo

(kvantitativna - anketiranje)

Štiri tipi lestvic glede na nivo zahtevnosti merjenja:

- nominalna lestvica (poimenovalna lestvica)
  - ordinalna lestvica (rangi)
  - intervalna lestvica (enaki razmiki)
  - razmernostna lestvica (absolutna, aditivna)
- kvalitativne lestvice
 → kvantitativne lestvice

Za vsakega od naslednjih tipov lastnosti posameznika, ki jih lahko merimo, navedi po en konkreten primer, ki se lahko pojavlja v družboslovju:

- absolutne - individualne lastnosti človeka ⇒ spol, izobrazba, starost
- relacijske - odnos posameznika do drugih v nekem kolektivu ⇒ status
- primerjalne - primerjave z drugimi člani v kolektivu ⇒
- kontekstualne - pripišemo mu globalne lastnosti kolektiva ⇒ državljan

Naštej lastnosti znanstvenega spoznanja o svetu okoli nas:

- objektivnost
- logičnost
- preciznost
- preveljivost
- sistematičnost
- zanesljivost

- splošnost

Na prazna mesta vstavite po eno izmed naslednjih besed:

razumevanje, odkrivanje, evidentiranje, pojasnitev, povezovanje

- v okviru pozitivistične paradigme je cilj znanstvenega raziskovanja razumevanje družbenih pojavov
- po interpretativni paradigmi je cilj znanstvenega raziskovanja pojasnjevanje družbenih pojavov

vrednost, indeks, merjenje, podatek, popolnost, večdimenzionalnost, pojem, pomankljivost

- v empiričnem družboslovnem raziskovanju se večdimenzionalnost spremenljivke kaže tudi tako, da jo predstavlja večje število indikatorjev, ki jih lahko povežemo v indeks.

Navedite štiri elemente kontrole, ki jih je treba zagotoviti v okviru eksperimentalnega raziskovalnega načrta:

- kontrola eksperimentalne situacije (okolja pogojev)
- eksperimentalna in kontrolna skupina
- kontrola neodvisne spremenljivke - manipulacija z neodvisno spremenljivko
- kontrola odvisne spremenljivke - merjenje pred ali po manipulaciji neodvisn.

Navedite štiri postopke, ki se pojavljajo pri akcijskem raziskovanju v zaporednih ciklih - zapišite jih v pravilnem zaporedju:

- zbiranje podatkov (terensko)
- diskurz (analiza podatkov poteka v komunikaciji vseh udeležencev v raziskavi)
- modifikacija akcijskih namer (zamisel o usmeritvah in ravnanju v raziskavi)
- akcija v socialno okolje (praktično delovanje)

Denimo, da želimo raziskovati vpliv poklica in materialnega položaja na strankarsko opredelitev leve, sredinske ali desne stranke. Grafično ponazorite, kakšen vzorčni model bi bil pri tem najbolj smiseln in opišite najbolj primeren postopek za analizo podatkov:

X - poklic

Y - materialni položaj

Z - strankarska opredelitev

X   Z   Y

vzorčni model: interpretativna zveza (intervencija)
postopek za analizo: panelna raziskava

Naštej glavne funkcije znanstvene teorije: (2 glavni + 7 ostalih):

1. defineranje področja raziskave
2. pojasnjevanje pojavov na tem področju
  - orientacijska funkcija
  - omogoča napovedovanje prihodnosti (predikcijska)
  - omogoča konceptualizacijo raziskovalnega problema
  - pojasnjevanje pojavov
  - omogoča komunikacijo med znanstveniki
  - izraža raven spoznanja na nekem področju oz. stopnjo razvitosti znanstvene discipline
  - usmerja raziskovanje

Tri ravni splošnosti raziskovalnih metod:

- nivo temeljnih logičnih pravil
- nivo, omejen na nekatere discipline
- nivo konkretnih pravil

Trije ključni udeleženci družbenega raziskovanja:

- naročnik
- objekt
- raziskovalec

Navedite razliko med merjenjem na nominalni in ordinalni ravni ter navedite eno družboslovno spremenljivko kot primer:

NOMINALNA RAVEN

- * je najenostavnejša in najprimitivnejša oblika merjenja, kjer dejanske predmete zamenjamo s simboli ali imeni
- * gre za klasifikacijo enot opazovanja glede na to, ali vsebujejo ali ne določenih (kvalitativnih) znakovnih vrednosti
- * primer: **1 - moški; 2 - ženska**

ORDINALNA RAVEN

- * višja raven merjenja
- * enote raziskovanja lahko glede na njihove znakovne vrednosti na kaki znakovni dimenziji razporedimo, kajti znakovna dimenzija vsebuje oz. ima kvantitativne lastnosti
- * metoda parnih primerjav, vzpostavitev rangirne vrste
- * primer: $A > B$, $B > C$? $A > C$ - poznamo le relacijo, ne pa tudi odmik

Navedite štiri vidike razgovora, ki predstavljajo njegove prednosti v primerjavi z opazovanjem kot obliko zbiranja podatkov:

- razgovor je krajši kot opazovanje - hitrost
- ni omejen na prostor, ki je dostopen izkustvu raziskovalca
- je standardizirani postopek zbiranja podatkov, tako da je možnost primerljivosti podatkov - standardizacija
- pri razgovoru vzorčenje omogoča posploševanje - posplošitev

Navedite štiri elemente, ki se nanašajo na zbiranje podatkov oz. na vrsto podatkov po katerih se razlikujeta opazovanje in anketiranje:

- čas
- prostor
- vir napak
- komunikacija

Trije temeljni postulati v okviru tradicionalnega raziskovanja, ki jih problematizirajo zagovorniki kvalitativne metodologije:

- postulat zanesljivosti
- postulat objektivnosti
- postulat veljavnosti

Kakšen je cilj primerjalne (komparativne) metode, ki jo razumemo kot nadomestilo eksperimenta:

- odkrivanje vzročnih zvez

Kako označujemo pogled, ki razume pojem kot zunanji izraz nekega pojava:

- nominalizem

Kako imenujemo fazo raziskave v kateri s pomočjo analize podatkov primerjamo hipoteze:

- utemeljevanje

Imena in usmeritve:

- John Stuart Mill ⇒ pozitivizem
- Diltey ⇒ historicizem (Rickert)
- Comte ⇒ pozitivizem
- Richard ⇒ novo kantonstvo

Kakšne podatke bo izbral družboslovec, ki bo hotel zagotoviti objektivnost raziskovanja do odnosu do stvarnosti:

- so relevantni

Kakšna mora biti trditev v kateri sta vsebovani dve hipotezi:

- povezano z resničnostjo

Katera je neodvisna spremenljivka - zveza med izobrazbo in višino dohodka je pogojena s slojesko pripadnostjo posameznika in pri tem moramo upoštevati aktualno situacijo:

- slojevska pripadnost

Kaj označujemo z izrazom spremenljivka (variabla):

- lastnost pojava glede na katero se objekti opazovanja lahko razlikujejo

Pozitivisti so pri preučevanju družbenih pojavov poudarjali:

- pomen izkustva

Kateri koncept spoznanja v družboslovju utemeljujejo historicisti, ko parvijo, da družbene pojave opazujemo od znotraj:

- razumevanje

Katera izmed metod nadomesti eksperiment pri odkrivanju kavzalnih zvez:

- primerjalna

Katera je tista lastnost spremenljivke, zaradi katere jo lahko v raziskovanju predstavimo z indeksom:

- večdimenzionalnost

Na katerem nivoju opazovanja so predvsem uporabne metode ta razvrščanje v skupine:

- klasifikatorsko - tipološkem

Kaj je najprimernejši postopek za ugotavljanje kavzalnih zvez med spremenljivkami, ki so izmerjene na intervalni ravni:

- regresijska analiza

Opazujemo vpliv poklica, ki ga opravlja posameznik na njegove vrednote in stil življenja; za vsako od navedenih odvisnih spremenljivk povejte kakšen postopek za analizo podatkov bi bil najbolj primeren:

- posedovanje dragega avtomobila - semantični diferencial
- odnos do dela (Thustonova lestvica) - Likartova lestvica
- količina porabljenega denarja za nakup umetnin - faktorska
- obiskovanje verskih obredov (da ali ne) - sumicijski rang (Gutmanova lestvica)

Navedite tri situacije, ko so metodološke razprave v okviru znanstvene discipline še posebej potrebne:

- obstoječe metode niso primerne za reševanje problemov (spor o metodah)
- znanstvena disciplina je v težavah - v njej ni notranjega reda (spor o vrednotah)
- v praksi mnogo nerazjasnenih protislovij

Navedite tri dejavnike, ki lahko v okviru eksperimenta ob spremenljivki, s katero manipuliramo, tudi delujejo na rezultat drugega merjenja odvisne spremenljivke:

- nedefinirani in nekontrolirani vplivi okolja
- izbira pravilnega eksperimentalnega momenta
- vzorčenje
- pretest
- post test

Nakaži kakšno od posebnosti feministične metodologije in opiši njen pomen:

- v središču zanimanja je spol - to pomeni, da feministična metodologija izhaja iz ženske perspektive; za razliko od tega univerzalni pristop poudarja moški princip
- pomen tega je vključevanje emocij, vzpostavitev tesnejšega stika z ljudmi, ki sodelujejo v raziskavi...

Glede na namen ločimo predstavitvene in pregledovalne tabele - razlika:

- pregledovalna tabela je predhodna predstavitveni tabeli
- iz neokrnjenih podatkov iz pregledovalnih tabel izberemo ključne rezultate glede na izbrane probleme in jih združimo v kategorije

Kaj je sistematično vzorčenje:

- je praktičen način za izbiro vzorca iz populacije
- za razliko od slučajnega vzorca ....

Vloga arhivskih podatkov v okviru družboslovne infrastrukture - ali poznaš kak arhiv podatkov:

- aktiven pri iskanju originalnih podatkov, ki so namenjeni za sekundarno analizo
- povezuje se z drugimi arhivi (npr. Evropsko združenje arhivov)
- skrbi za zaupnost podatkov
- podatki so varno shranjeni

Dobre strani standardizacije ankete:

- vprašanja so postavljena vnaprej
- lahko ugotovimo učinke instrumenta, ki naj kaže značilnosti (podatkov) in ne našega raziskovanja
- primerljivost med osebami
- ni odvečnih informacij (odgovori so v okviru našega namena)
- zahteva predhodno znanje

Učinki besedila vprašanj in njihov metodološki pomen pri pisanju vprašanj:

- določena beseda lahko popolnoma spremeni frekvenco - če želimo rezultate večjih raziskav primerjati moramo biti pozorni na način zastavitve vprašanja

Kakšen je sklep, če je izid primerjalne raziskave ponovitev:

- sistemske razlike ne vplivajo na pojasnitev
- metodološke razlike (postopki zbiranja, analize) ne vplivajo

⇒ izidi so.....

Na kaj je pozoren kvalitativen metodolog, ko izvaja opazovanje na terenu:

- na posebnosti - lokalna metoda; etnografska metoda
- vedenjski vzorec - jezik, rituali, odnosi

Značilnosti BOGARDUSOVE lestvice socialne distance:

Različno pojmovanje objektivnosti (s stališča kvantitativnega in kvalitativnega raziskovanja):

Elementi izkustvene teorije:

Proces znanstvenega spoznavanja:

Okarakteriziraj vsake posamezne od usmeritev do pojavnosti navzven vidnega:

- pozitivizem
- realizem (kritična teorija)
- idelaizem (hermenevtika)

Klasifikacija znotraj podatkovne matrike je med drugim utemeljena na podlagi načela izčrpnosti kot pogoja razvrstljivosti - kdaj ni izpolnjeno:

(izčrpnost - vse vrednosti na neki enoti za določeno lastnost morajo biti take, da se jih da zabeležiti)

Ali v okviru analize združevati kategorije spremenljivk - kdaj je to lahko slabo:

Na prazna mesta vstavite po eno izmed naslednjih besed:

pojasnjevanje, analiza, klasifikacija, opisovanje, razumevanje, odkrivanje

- končni cilj primerjalnega sociološkega raziskovanja je

družbenih pojavov: predpogoj tega pa je _____ in

_____ različnih oblik globalnih družb

Na kratko opišite ključne dejavnike, ki "ovirajo" objektivnost družboslovnega raziskovanja:

Družbena determiniranost opazovanja - raziskovalci, ki raziskujejo živijo v nekem prostoru, družbi in ta družba determinira tudi njihov pogled;

Izbor ustreznih indikatorjev - določeni so primerni za neko raziskavo, določeni za drugo;

Veljavnost merskih postopkov - raziskujemo lahko v laboratorijo, lahko med ljudmi; ljudi lahko sprašujemo različno in pogosto je od raziskovalca odvisen tudi odgovor.

Opiši vzorec visoko kvalitativen telefonske ankete na temo političnih problemov v Sloveniji (ciljna populacija, vzorčni okvir, izbor, izvedba)

I. CILJNA POPULACIJA

- prebivalec Slovenije, starejši od 18. Let

II. VZORČNI OKVIR

- velik vzorec (slučajni, neslučajni vzorec)

III. IZBOR (kaj zajema v ta okvir)

- anketiranci glede na starost
- anketiranci glede na spol
- anketiranci glede na izobrazbo
- anketiranci glede na poklic
- anketiranci .....
- anketiranci.....

IV. IZVEDBA (kombinacija načinov izvedbe ankete: tisti, ki imajo telefon, jih pokličemo, tisti, ki ga nimajo, jih pošljemo anketo na dom)

Kako bi odgovorili na očitke o očitnosti in trajnosti rezultatov empiričnih družboslovnih raziskav - v čem je posebna kvaliteta in prispevek empiričnih družboslovnih dognanj v primerjavi z vnaprejšnim zdravorazumskim prepričanjem:

Pojasnite razmerje med teoretičnim pojmom in indikatorji - pri tem se osredotočite na probleme, ki so posebj značilni za družboslovno raziskovanje

TEORETIČNI POJMI

- nanašajo se na medsebojne zveze med posameznimi variablami

- so instrumenti za miselno sprejemanje stvarnega sveta
- so rezultat opazovanj in sredstvo komuniciranja
- pojave ne zajema v celoti, ampak le njegove bistvene značilnosti

INDIKATORJI

- zunanji znak oz. simbol variable
- izraža opazovan pojav oz. lastnosti, kvaliteto pojava

RAZMERJE

- **esejsko**

Opišite značilnosti kvalitativne metodologije v kontekstu razlik med t.i. pozitivistično in interpretativno paradigmo raziskovanja:

POZITIVISTI

- poudarjajo enotna epistemološka načela za naravoslovje in družboslovje
- družben pojav = stvar
- raziskovalec - raziskovanec
- subjekt - objekt
- anketa

INTERPERETATIVISTI

- družbeni svet je ukonstruiran v komunikacijskem procesu
- komunikativno terensko raziskovanje
- raziskovalec - raziskovanec
- subjekt - subjekt
- opazovanje z udeležbo

STRUKTURNI ELEMENTI ZNANOSTI V SPOZNAVNO TEORETSKEM SMISLU

1. IZKUSTVO (EMPIRIJA)

- rezultat neposrednega zaznavanja realnega sveta

1. ZNANSTVENA TEORIJA

- logično povezane trditve
- pojasnjevanje pojavov iz realnosti

1. METODA

- povezuje teorijo in izkustvo
- pot do novega spoznanja

ZNANSTVENO RAZISKOVANJE

- utemeljeno v konkretni znanstveni disciplini
- **cilj** - novo spoznanje

ZNANOST

1. INSTITUCIONALNA DIMEZIJA (socilana znanost)

2. SPOZNAVNO - TEORETSKA DIMENZIJA (metodologija)

⇒ (znanstveno) spoznanje o svetu okoli nas

⇒ **metoda** - pot do novega spoznanja

SESTAVNI ELEMENTI ZNANSTVENE TEORIJE

1. POJMI (KONCEPTI)

⇒ abstraktni elementi, ki predstavljajo pojave na določenem področju realnosti

⇒ definicije pojmov

2. DEJSTVA

⇒ pojavi, o katerih obstaja soglasje

3. ZNANSTVENI ZAKON

⇒ splošna izkustvena trditev o različnih vrstah dejstev

⇒ univerzalna značilnost pojavov oz. stabilen odnos med pojavi

⇒ povezovanje dejstev

POZITIVIZEM

Utemeljitelji:

⇒ **A. COMTE**

⇒ **J. S. MILL**

⇒**E. DURKHEIM**

Problemi (teme) v okviru pozitivizma, ki so relevantni za metodologijo:

1. LOGIČNO - EPISTEMOLOŠKA VPRAŠANJA

⇒ enotna načela spoznavanja v vseh znanostih

⇒ poudarjanje pomena izkustva

⇒ indukcija

⇒ **cilj raziskovanja:** pojasnitev (odkrivanje splošnih zakonov)

⇒ **proces znanstvenega spoznavanja:** indukcija + dedukcija

1. VSEBINA TEORIJE - POJMOVANJE DRUŽBE

3. RAZMERJE: ZNANOST - DRUŽBA

4. KONKRETNA METODOLOŠKA VPRAŠANJA

⇒ **zbiranje podatkov**

- opazovanje
- družbene pojave opazovati kot stvari
- statistika

⇒ **vzročnost in pojasnjevanje družbenih pojavov**

- Comte - fenomenalistično pojmovanje zakona
- Mill - psihološki zakon
- Durkheim - stabilne korelacije (vzročne zveze)

⇒ **eksperiment**

⇒ **primerjalna metoda**

ZNAČILNOSTI POZITIVIZMA, KI SO BILE PREDMET RAZPRAV IN POLEMIK

⇒ enotna načela znanstvenega spoznanja v vseh znanostih

⇒ koncept znanstvene pojasnitve in vloga splošnega zakona

⇒ družben pojav kot stvar

⇒ pojmovanje konceptov: objektivnost, veljavnost, zanesljivost

- ⇒ vloga znanosti
- ⇒ vrednotenje nevtralnosti
- ⇒ zavračanje samoopazovanja
- ⇒ empirizem (povečevanje izkustva)
- ⇒ poudarjanje pomena ankete
- ⇒ poudarek na uporabi in razvoju kvantitativnih metod

**PRVO OBDOBJE KRITIKE
“SPOR O METODAH” IN “SPOR O VREDNOTAH”
(predvsem po letu 1880)**

1. HISTORICIZEM (IN NOVOKANTONSTVO)

- ⇒ razlikovanje med naravoslovjem in družboslovjem
- **W. DILTHEY**
- ⇒ ontološka (različen značaj izkustva) razlika med naravo in družbo
- **W. WINDELBAND**
- ⇒ različen spoznaven interes glede narave in družbe (nomotetske in idiografske znanosti)
- **H. RICERT**
- ⇒ formalne razlike (logika, spoznavanje)
- ⇒ materialne razlike (vrednote)
- ⇒ koncept “vrednostne relevantnosti”

2. “SOCIOLOGIJA RAZUMEVANJA”

- **M. WEBER**
- ⇒ *poskus približevanja historicizma in pozitivizma*
- **znanost in vrednote**
- ⇒ znanost in družba
- ⇒ izbor predmeta raziskovanja
- ⇒ objektivnost
- **problem pojasnjevanja družbenih pojavov**
- ⇒ razumevanje in vzorčni zakon
- ⇒ izhodišče - individualno obnašanje posameznika
- ⇒ problem splošnega vzročnega zakona
- **koncept idealnih tipov**
- ⇒ sredstvo spoznavanja
- ⇒ vloga splošnih zakonov
- ⇒ miselni “konstrukt”

POTEK DRUŽBOSLOVNE RAZISKAVE

RAZČLENITEV

ZNASTVENA POJASNITEV

I. RAVNI RAZISKOVANJA

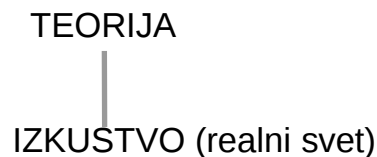
1. EKSPLOKATIVNA
2. DESKRIPTIVNA
3. KLASIFIKATORSKO - TIPOLOŠKA
4. EKSPLANATORSKA

I. TEORIJA

⇒ izhodišče (klasičnega) koncepta znanstvene pojasnitev

⇒ pri tem so bistvene naslednje sestavine teorije:

1. POJMI (teoretski koncepti)
2. SPREMENLJIVKE
3. HIPOTEZE (znanstvene predpostavke)

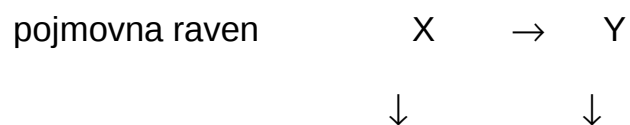

TRI STOPNJE V PROCESU POJASNITVE:

1. DEFINIRANJE KONCEPTOV
2. MOST MED KONCEPTUALNO IN IZKUSTVENO RAVNJO
("empirične" hipoteze)
3. PODATKI IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

TRIJE ALTERNATIVNI PRISTOPI K POJASNITVI

1. **KLASIČNI - PREVERJANJE HIPOTEZ**

izkustvena raven $X' \rightarrow Y'$

2. "UTEMELJENA" TEORIJA

pojmovna raven $X \leftarrow Y$

$\downarrow \qquad \qquad \downarrow$

izkustvena raven $X' \leftarrow Y'$

3. OPERACIONALIZEM

pojmovna raven $X(\text{inteligenca}) = Y$

izkustvena raven $X'(\text{test IQ}) = Y'$

OPERACIONALIZEM

ZNANSTVENE PREDPOSTAVKE

(HIPOTEZE IN SPREMENLJIVKE)

HIPOTEZE

⇒ trditve, ki zajemajo predmet in cilje raziskave v najširšem obsegu

⇒ usmerjanje raziskave

⇒ hipoteze in znanstveni pojmi (preverjanje teorije...)

GRADNJA HIPOTEZ IN VIRI HIPOTEZ

⇒ **dedukcija** (aksiomatizacija, teorija...)

⇒ **indukcija** (izkustvo....)

⇒ **analogija**

⇒ **zdrav razum** (pedsodki...)

DOBRE HIPOTEZE

⇒ morajo biti preverljive

⇒ povezane z resničnostjo

⇒ nenegativne

⇒ teoretsko utemeljene

⇒ jasne

SISTEM HIPOTEZ

SPREMENLJIVKE (VARIABLE)

⇒ sestavni del hipotez

⇒ razčlenitev teoretskih pojmov

⇒ instrument za približevanje k objektu raziskave

⇒ lastnost opazovanih pojavov

⇒ variacija oz. spremenljivost

- količina lastnosti
- prisotnost oz. odsotnost lastnosti

⇒ zveza med spremenljivkami

BIVARIANTNE ZVEZE

⇒ povezave dveh spremenljivk, korelacije, vzročne zveze...

- **smer povezanosti** (+ ali -)

pozitivna zveza:

negativna zveza:

- **jakost** zveze (možnost napovedovanja vrednosti Y na podlagi vrednosti X)
- **linearne in nelinearne zveze**
- **simetrične in asimetrične zveze**
simetrične - koleracija
asimetrične - vzročnost (odvisna in neodvisna)

VZROČNOST

- asimetrična zveza med dvema spremenljivkama
- neodvisna spremenljivka vpliva na odvisno spremenljivko
- spremembe neodvisne spremenljivke predhodijo spremembam odvisne spremenljivke

VZROK
POSLEDICA

neodvisna spremenljivka
spremenljivka

odvisna

MOŽNI ODNOSI MED SPREMENLJIKAMI (uvedba tretje spremenljivke v zvezo med dvema spremenljivkama)

- X - neodvisna spremenljivka
- Y - odvisna spremenljivka
- Z - "intervenirajoča" spremenljivka

1. PREDHODNOST (oblika intervence)

2. INTERPRETATIVNA ZVEZA (intervenca)

3. IZHODIŠČNOST (navidezna zveza)

4. KONKOMITENTNA ZVEZA

5. DELNA KOMPLEKSNA ZVEZA

6. POPOLNA KOMPLEKSNA ZVEZA

7. MULTIKAVZALNOST

ENOTE OPAZOVANJA IN NJIHOVE LASTNOSTI

(Lazarsfeld, Menzel)

1. ENOTE OPAZOVANJA

- posamezniki

- skupine
- institucije ("kolektiv")

- teritorialne enote

-----
produkti človekovega delovanja

2. LASTNOSTI ENOT OPAZOVANJA

- **lastnosti kolektiva**

⇒ analitične
 ⇒ strukturalne
 ⇒ globalne

- **lastnosti posameznika**

⇒ absolutne
 ⇒ relacijske
 ⇒ primerjalne
 ⇒ kontekstualne

- **lastnosti produktov človeškega delovanja**

⇒ absolutne
 ⇒ distributivne

SPREMENLJIVKA	→	INDIKATOR	→	INDEKS
<u>pojem</u>				
(latentna)				(manifestna s.)
(lestvica)				
spremenljivka				indikator
indeks				

ZBIRANJE PODATKOV

(PROBLEM USTVARJANJA IZKUSTVENE EVIDENCE)

DILEMA GLEDE RAZMERJA:
 zbiranje podatkov - opazovanje

IZHODIŠČA ZA KLASIFIKACIJO POSTOPKOV ZBIRANJA PODATKOV

1. DVE DIMENZIJI KLASIFIKACIJE

NAČIN ZBIRANJA	OPAZOVANJE	IZVOR PODATKOV	
		PRIMARNI	SEKUNDARNI
		<ul style="list-style-type: none"> • primarno izkustvo raziskave • razne oblike znanstvenega opazovanja • analiza vsebine 	<ul style="list-style-type: none"> • različne oblike opazovanja različnih služb (policija, varnostne službe, štetje predmeta.).
	RAZGOVOR S SPRAŠEVANJEM	<ul style="list-style-type: none"> • anketa • intervju 	<ul style="list-style-type: none"> • cenzus • druge sta.evidence

OPAZOVANJE

Klasifikacija glede na način udeležbe oz. prisotnosti na terenu (*R. L. Gold, B. H. Junker*)

RAZISKOVALEC JE:

- popolni udeleženec
- udeleženec - opazovalec
- opazovalec - udeleženec
- čisti opazovalec

OPAZOVANJE Z UDELEŽBO

Podaljšana udeležba raziskovalca v dnevnem življenju neke skupine (čeprav ne nujno kot član skupine) in poskus raziskovalca, da se poistoveti z normami, vrednotami in obnašanjem skupine (*definicija; Becker - 1970*).

OPAZOVANJE IN ANKETA

SHEMA RAZLIKOVANJA

ČAS (trajanje)	ANKETA (razgovor)	OPAZOVANJE
	<ul style="list-style-type: none"> • preteklost, sedanjost 	<ul style="list-style-type: none"> • sedanjost

PROSTOR	<ul style="list-style-type: none"> • krajša • ni omejen prostor, ki je dostopen raziskovalcu 	<ul style="list-style-type: none"> • daljše (odvisno od poteka pojava) • omejena z dometom neposrednega izkustva raziskovalcu
PODATKI	<ul style="list-style-type: none"> • posredovani, sporoča tudi tisto, kar ni dostopno neposrednemu izkustvu (npr. zavest) 	<ul style="list-style-type: none"> • neposredno izkustvo - tisto, kar lahko opazujemo (npr. obnašanje)
INFORMATOR KOMUNIKACIJA	<ul style="list-style-type: none"> • prisoten • dvosmerna 	<ul style="list-style-type: none"> • ga ni • odvisno od tipa opazovanja • praviloma je ni, vendar - opazovanje z udeležbo
VIR NAPAK	<ul style="list-style-type: none"> • raziskovalec anketar + anketiranec 	<ul style="list-style-type: none"> • raziskovalec opazovalec
STANDARDIZACIJA	<ul style="list-style-type: none"> • po definiciji je standardiziran postopek zbiranja podatkov 	<ul style="list-style-type: none"> • možna, vendar težko popolnoma uresničljiva (dogodki niso predvidljivi)
POSPLOŠEVANJE (veljavnost)	<ul style="list-style-type: none"> • vzorčenje omogoča posplošitev - splošni zakon (eksterna veljavnost) 	<ul style="list-style-type: none"> • cilj ni splošni zakon oz. posplošitev, ampak razumevanje pojavov v konkretnem okolju

ANKETA

(način zbiranja podatkov v obliki raziskave)

BISTVENI ELEMENTI ZA OPREDELITEV ANKETE (ZNAČILNOSTI)

- komunikacija anketar - anketiranec (vprašanje - odgovor)
- vnaprej pripravljen instrument (vprašalnik kot merski instrument)
- standardizacija

- kvantifikacija
  - vzorčenje
-

RAZLIČNE OBLIKE ANKETE (DESIGNI)

- 1. ena časovna točka**
- 2. longitudinalne raziskave**
  - panelne
  - trendi
- 3. primerjalne raziskave (geografske enote)**

NAČRTOVANJE ANKETE

VPRAŠALNIK

- 1. DVOJNA FUNKCIJA**
  - pridobivanje podatkov v skladu s cilji raziskave
  - vzpostavljanje optimalnega odnosa anketar - anketiranec
- 2. PRIPRAVA VPRAŠALNIKA**
  - cilji ankete (raziskave)
  - teoretična izhodišča in operacionalizacija

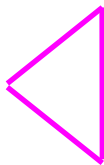
- prilagajanje okolju (jezik)
  - formalna oblika in struktura
  - ⇒ tipi vprašanj
  - ⇒ vrstni red vprašanj
  - ⇒ število vprašanj
  - ⇒ stopnja standardizacije
  - ⇒ itd...
-

DOBRO IZHODIŠČE

Razmislek o možnih napakah ter o razlogih za odklonitev sodelovanja s strani anketirancev.

VIR NAPAK PRI ANKETI

- vzorec
- vprašalnik
- anketar
- anketiranec
- okoliščine
- vnos podatkov

***problem anketne
situacije***

LESTVICE

TRI FUNKCIJE LESTVIC (K. Bailey):

1. merjenje
2. pomoč pri definiranju koncepta
3. onemogočanje pristranosti s prikritim merjenjem občutljivih stališč

MERJENJE

- za to funkcijo bi zadoščala že lestvica v obliki enega vprašanja (npr. v kolikšni meri ste zadovoljni z delovanjem slovenske vlade)
- ⇒ za izpolnitev drugih dveh funkcij je običajno treba pripraviti lestvice sestavljene iz cele serije vprašanj

VEČ VPRAŠANJ - "ITEMS"

- večja zanesljivost
  - večja veljavnost
- ⇒ predvsem v smislu večje možnosti preverjanja veljavnosti in zanesljivosti

MERSKE LESTVICE (predvsem za merjenje stališč)

1. PROBLEMI PRI SESTAVLJANJU LESTVIC

- merjenje stališč je indirektno
- vpliv trenutne situacije
- preciznost
- definicija kontinuuma
- zanesljivost
- veljavnost
- diagnostična funkcija itma - serija
- ostrina razločevanja
- število trditev (zanesljivost)
- teža trditev (Thurstonova lestvica)
- enakost intervalov

2. VRSTE LESTVIC (SESTAVLJENIH)

- sumacijski rang
- Likertova lestvica
- Thurstonova lestvica (teža trditev)
- Guttmanova lestvica
- semantični diferencial
- faktorska lestvica

VELJAVNOST IN ZANESLJIVOST MERJENJA

VELJAVNOST

- ali merimo tisto, ksr želimo meriti
- ali merimo točno

ZANESLJIVOST

- povezanost med dejansko in izmerjeno vrednostjo
- ali s ponovnim merjenjem pridemo do istega rezultata (konsistentnost)

ASIMETRIJA

- veljavnost predpostavlja zaneslivost, ne velja obratno

TIPI VELJAVNOSTI**1. SIMPTOMSKA VELJAVNOST (ekspertska veljavnost)**

- korelacija med teoretsko definirano variabla in operacionalizacijo v oblik merskega instrumenta

2. KRITERIJSKA VELJAVNOST (pragmatična, napovedna veljavnost)

- že preizkušen instrument kot kriterij veljavnosti

3. KONSTRUKCIJSKA VELJAVNOST

- temeljni na potrjeni (znani) zvezi med dvema teoretskima konceptoma oz. na stabilni (vzročni zvezi)

UGOTAVLJANJE ZANESLJIVOSTI**1. PARALELNE METODE**

- **metoda alternativne oblike** (uporaba različnih, vendar ekvivalentnih lestvic)
- **metoda prepolovitve oz. "split half"** (ena lestvica s "pari")

2. METODA "RETESTA"

- **več zaporednih meritev z isto lestvico na istih enotah** (panel, eksperiment)

ANALIZA PODATKOV**MODEL ANALIZE PODATKOV**

Tri temeljne točke modela:

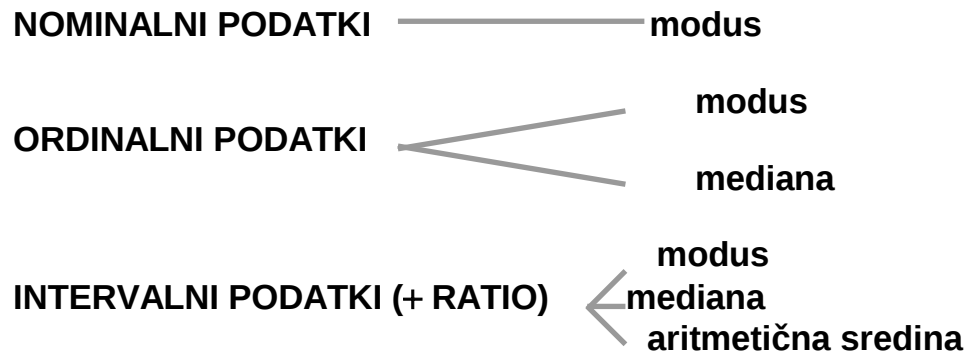
- hipoteze
- podatki
- analiza (v ožjem smislu)

NIVO ANALIZE, TIP PODATKOV IN POSTOPKI ZA ANALIZO

NIVO ANALIZE		TIP PODATKOV (RAVEN MERJENJA)	
		NOMINALNA	ORDINALNA
NIVO ANALIZE	DESKRIPTIVNI	<ul style="list-style-type: none"> • frekvenčne porazdelitve • tabele (opis procesa) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisne statistike (npr. aritim.sredina) • frekvenčne porazdelitve • indeksi (opis procesa)
	KLASI. - TIPOLŠKI	<ul style="list-style-type: none"> • frekvenčne porazdelitve • tabele • razvrščanje v skupine 	<ul style="list-style-type: none"> • razvrščanje v skupine • faktorska analiza
	EKSPLANATORNI	<ul style="list-style-type: none"> • tabele • (korelacije) t- test, analiza analiza 	<ul style="list-style-type: none"> • regresijska analiza • (korelacije) variance, regresijska

DESKRIPTIVNA RAVEN ANALIZE (ena spremenljivka)

MERE SREDIŠČNOSTI

EKSPLANATORNA RAVEN ANALIZE

- vsaj dve spremenljivki
- med njima raziskujemo

⇒ povezanost

⇒ vzročnost

Postopki za analizo so odvisni od ravni merjenja in od tega kaj raziskujemo.

	POVEZANOST	VZROČNOST
NOMINALNE	tabele	tabele
ORDINALNE	tabele	log-linearni modeli
INTERVALNE	korelacijski koeficient	regresija
ODVISNE: intervalne	korelacijski koeficient	analiza variance
NEODVISNE : nominalne	tabele	

KONTINGENČNE TABELE

ŠTIRJE PRINCIPI (J. Davis)

- številke morajo pripovedovati zgodbo in zgodba mora temeljiti na številkah
- grafi so bistveni
- “kaj je vzrok” so najboljše zgodbe

- zgodbe so za publiko

KAVZALNE ZVEZE
(možne kombinacije ob uvedbi testne spremenljivke)

izhodiščna zveza: X ————— Y

1. NAVIDEZNA ZVEZA

2. INTERVENCA

3. MULTIKAVZALNOST
adiktivni model
model

kompleksni

KLASIFIKATORSKO - TIPOLOŠKA RAVEN ANALIZE

KLASIFIKACIJE, TIPOLOGIJE IN RAZVRŠČANJE V SKUPINE

Problem klasifikacije se lahko pojavi na dva načina:

- kot problem operacionalizacije
- kot cilj raziskovanja

To sta dva od razlogov zaradi katerih se srečujemo z različnimi pojmovanji koncepta(ov), ki jih označujemo s terminom klasifikacija.

VZROČNOST IN OBLIKA RAZISKAV

EKSPERIMENT

- vzročne zveze

ANKETA (SURVEY)

- korelacija → ↗ vzročne zveze

teorija

PRIMERJALNA ANALIZA

- logika eksperimenta na neeksperimentalno zbranih podatkih
-

EKSPERIMENT

IZHODIŠČE

- Millovo pravilo kavzalne analize in kritika

BISTVENI ELEMENTI

- kontrola pogojev
  - večkratno merjenje odvisne spremenljivke
  - manipulacija z odvisno spremenljivko
-

PRIMERJALNA ANALIZA

(neeksperimentalno zbrani podatki -ponavadi anketa)

KONTROLA

- natančen opis in klasifikacija enot, ki jih primerjamo

LOGIKA ANALIZE

izhodišče: X ————— Y

PRIMERJALNO RAZISKOVANJE IN PROBLEM POJASNITVE DRUŽBENIH POJAVOV

IZHODIŠČE POJASNITVE V OKVIRJU PRIMERJALNEGA RAZISKOVANJA

- sistematično **opisovanje** in **klasifikacija** (pomembno tako za posploševanje kot ocenjevanje posameznika)

BISTVO OZ. CILJ

- pojasnjevanje odkritih zvez med pojavi in sicer je to možno zaradi odkrivanja splošnih pogojev in vzrokov in specifičnih vzrokov (okolščin) zaradi katerih se nek pojav pojavlja

Primerjalno raziskovanje - nadomestilo eksperimenta:

- razširitev časovnega in prostorskega okvirja vzročne analize neeksperimentalnih podatkov - najširša oblika indukcije v družbenih vedah

LOGIKA PRIMERJALNE ANALIZE

PREDPOSTAVKA DRUŽBOSLOVJA:

- znanstvene trditve ne morejo biti univerzalno veljavne zaradi specifičnosti socialnih sistemov

⇓
ZATO

⇒ isto teorijo je treba ovrednotiti v različnih sistemskih okoljih

(sistem kot variabla ??!)

POTEK PRIMERJALNE ANALIZE

1. enote primerjave (neodvisne spremenljive)
2. preizkušanje hipoteze ($X \rightarrow Y$) znotraj posameznih enot primerjave ($S = \text{konstantna}$)
3. opis in klasifikacija enot primerjave
4. preizkušanje hipoteze na ravni vseh enot

KVALITATIVNA ANALIZA

-----
s - kompleks spremenljivk, ki pomenijo specif. deterministično strukturo posameznih enot primerjave

EKSPERIMENT

KONTROLIRANOST PRI EKSPERIMENTU

1. kontrola eksperimentalne situacije (okolja, pogojev) - skrajni primer kontrole je laboratorijski eksperiment
2. eksperimentalna in kontrolna skupina - obe skupini morata biti enaki (vsaj glede ključnih variabel - vzorčenje ali parni izbor)

3. **kontrola neodvisne spremenljivke (eksperimentalni stimulus)** - manipulacija z neodvisno spremenljivko - sproži se njeno delovanje ali pa nivo oz. intenzivnost delovanja)
4. **kontrola odvisne spremenljivke** - merjenje neodvisne spremenljivke pred in po manipulaciji z dovisno spremenljivko

LOGIKA IN POTEK EKSPERIMENTA

HIPOTEZA O VZROČNO - POSLEDIČNEM ODNOSU (identifikacija odvisne in neodvisne spremenljivke)

ODLOČITEV O DESIGNU
(število eksperimentalnih in kontrolnih skupin)

1. PRETEST
(prva meritev odvisne spremenljivke)

2. MANIPULACIJA Z NEODVISNO SPREMENLJIVKO
(uvajanje ali sprememba nivoja)

3. POST TEST (druga meritev odvisne spremenljivke)

PANELNE RAZISKAVE

- oblika medčasovne analize
- panelna vs. trendna analiza
- **panel** - opazovanje istih enot v najmanj dveh točkah glede istih značilnosti
- "neto" spremembe in panelne raziskave

PROBLEMI ZANESLJIVOSTI IN VELJAVNOSTI

- vzorec - ponovitve
- anonimnost
- problem merskih instrumentov
- učinki prve raziskave

SEKUNDARNA ANALIZA

- raziskovanje brez vstopanja v raziskovano okolje
- raziskovanje na podlagi obstoječih podatkov (virov)

VRSTE (VIRI) PODATKOV

- 1. zgodovinski dokumenti (viri - arhivi)**
- 2. sodobni dokumenti**
- 3. časopisi, literatura**
- 4. statistika**
- 5. druge raziskave**

OBJEKTIVNOST - KLASIČNO POJMOVANJE

DVA VIDIKA OBJEKTIVNOSTI

- 1. objektivnost kot odnos do stvarnosti**
- 2. objektivnost z vidika formalnih lastnosti znanstvenega spoznavanja**

DEJAVNIKI, KI OVIRAJO OBJEKTIVNOST V DRUŽBOSLOVJU

- 1. nezmožnost popolne kontrole pogojev raziskovanja oz. nezmožnost (omejenost) uporabe eksperimenta**
- 2. družbena determiniranost opazovanja**

- ⇒ opazovanje od znotraj
- ⇒ položaj raziskovalca v družbeni strukturi
- ⇒ interesi in vrednote
- ⇒ reakcije okolja
- ⇒ "zdrav razum"

"ZABLODE" GLEDE ZAGOTAVLJANJA OBJEKTIVNOSTI

PREVERLJIVOST

(nujen, a ne zadosten pogoj objektivnosti)

⇒ 4 proceduralna pravila

- javnost in intersubjektivna preverljivost vsakega izvornega podatka
- javnost vseh sestavin raziskovalnega postopka
- stalna kontrola vseh faz in rezultatov raziskave
- raziskovalčeva refleksija lastne vrednotne pozicije

PREVERLJIVOST IN NEKATERE DILEME

1. DVE VPRAŠANJI, KI SE NANAŠATA NA PODATKE

- ali se morajo izvorni znanstveni podatki nanašati samo na tiste pojave, ki jih lahko neposredno čutno opažajo različni opazovalci ali pa so dopustni tudi "posredovani" podatki
- ali so v znanosti dovoljeni teoretski pojmi, katerih vsebino ni mogoče neposredno opazovati

2. KAJ STORITI Z VREDNOTAMI

- "vrednotna nevtralnost"
- "samorefleksija" (?)
- "samorefleksija" + "refleksija"

KVALITATIVNO IN AKCIJSKO RAZISKOVANJE

ENOTE OPAZOVANJA, DIMENZIJE (SPREMENLJIVKE) IN RAZISKOVALNE STRATEGIJE

IZHODIŠČA

INTERPRETATIVNA PARADIGMA vs. POZITIVIZEM

HISTORICIZEM vs. POZITIVIZEM

INTERPRETATIVNA PARADIGMA

- etnometodologija
- simbolni interakcionalizem
- sociologija vsakdanjega življenja
  - itd...

**KONVERGENCA (MULTIMETODSKI PRISTOP)
INTERPRETATIVNA PARADIGMA IN METODOLOŠKE
PREDPOSTAVKE**

DRUŽBENI SVET

- je konstruiran v komunikacijskem procesu (Berger, Luckman)
- ni dan kot neodvisna stvar (Durkheim)

METODOLOŠKA ZAHTEVA

- kominikativno terensko raziskovanje

SPREMENJEN ODNOS MED UDELEŽENCI RAZISKAVE

raziskovalec - raziskovanec

↓
subjekt - subjekt

---

komunikacija, v kateri se dojame konstrukcije sveta, ki so vedno rezultat interakcij

PARADIGMATSKA METODA (ZBIRANJA PODATKOV)

- opazovanje z udeležbo

**ZAČETKI KVALITATIVNE METODOLOGIJE
(Chikaška šola)**

THOMAS in ZANIECKI

- obči teoretski in metodološki koncepti (npr. analitična indukcija,...)

ANDERSON

- avtor prve pomembne raziskave (brezdomci)

Že na začetku so bili pristopni vsi elementi, ki so prisotni v sodobni kvalitativni metodologiji:

- poudarjanje eksplorativnega pristopa
  - interpretativni pristop
  - postopno generiranje teoretskih konceptov iz empiričnega materiala
  - sekvenčna analiza
-

pomen terenskega dela oz. opazovanja z udeležbo

Terensko delo je predpogoj za realizacijo različnih konceptov kot na primer

1. SEKVENČNA ANALIZA (*Becker*)

- simultanost dveh faz - zbiranja podatkov in interpretacije

2. TEMATSKA ZAVEST (*Berger*)

- proces socialnega učenja (samorefleksija v toku raziskave)
  - razvijanje tematske zavesti = generalizacija konkretnih mikro izkušenj
→ diskurzivni odraz splošnih družbenih razmer
-

Kako zagotoviti objektivnost, veljavnost, zanesljivost:

- prilaganje pravilom komunikacije v raziskovalnem okolju → "interna veljavnost"

- prikaz poteka terenskega dela oz “eksplikacija pravil” → zagotavljanje intersubjektivne preverljivosti oz. ponovljivosti

PARTICIPATIVNO TERENSKO RAZISKOVANJE KOT PARADIGMATSKA OBLIKA KVALITATIVNEGA RAZISKOVANJA

PODROČJA “OPAZOVANJA” (J. Lofland, 1984)

1. pomeni
2. prakse
3. dogodkisrečanja (kontakti)
4. vloge
5. odnosi
6. skupine
7. organizacije
8. “okolja”

POTEK (PROCES) KVALITATIVNE RAZISKAVE

1. priprava za “odhod na teren” (informatorji, prvi stik...)
2. izbor lokacij in primerov (“vzorčenje”, razlog izbora...)
1. izhodiščni koncept
2. opazovanje, spraševanje
3. razjasnjevanje konceptov in teorij
4. beleženje in analiza podatkov

AKCIJSKO RAZISKOVANJE

- **relacija “subjekt - subjekt”**
- **vnos sprememb v okolje**
- **multimetodski pristop** (prilagajanje metod zbiranja podatkov tipu informacij)
- **aplikativnost**
- **“deobjektivizacija”**
- **procedura**

POTEK

- ni linearen, ampak ciklični